

Lääne Elu

LÄÄNEMAA HÄÄLEKANDJA

Nr. 73. Haapsalus, kolmapäeval 26. juunil 1940. a.

13. aastakäik.

„Lääne Elu“ ilmub kolm korda nädalas, igal esmaspäeval, kolmapäeval ja reedel.

Väljaandja K. O. „Kaja“

Vastutav toimetaja: Aleksander Tõnleson.

Toimetus ja talitus: Haapsalus.

Suur-Lossi 43, pk. 11, telef. 176

Toimetaja kodune telefon 164.

Toimetaja kätetunnid kl. 11–1

Talitus avatud kl. 1/29 st homm

kuul kella 3 ni p. l.

Aadr. kirjavahetusks: „Lääne Elu“

Haapsalus, Suur-Lossi 43.

Kuulutushinnad:

1 mm 1 veerul 1 leheküljel ja

tekstis 15 senti. Tekstis teksti

kirjaga 18 senti ja kuulutusküljel

8 senti.

Aadressi muutmise 25 senti.

„Lääne Elu“ tellimishinnad:

1 kuu	Kr. 0.65
3 kuud	1.90
6 kuud	3.60
12 kuud	7.—
„Lääne Elu“ koos „Tallinna Postiga“:	
3 kuud	Kr. 2.35
6 kuud	4.50
12 kuud	8.80
„Lääne Elu“ koos „Eesti Talu“:	
3 kuud	Kr. 2.15
6 kuud	4.10
12 kuud	7.90
„Lääne Elu“ koos „Tõusev Noorus“:	
3 kuud	Kr. 2.20
6 kuud	4.20
12 kuud	8.20
„Lääne Elu“ koos „Eesti Talu“ ja „Tõusev Noorus“:	
3 kuud	Kr. 2.50
6 kuud	4.70
12 kuud	9.10

Uus Vabariigi Valitsus.

dr. JOHANNES VARES-BARBARUS.

Peaministriks kirjanik dr. J. Vares-Barbarus.

Eesti valitsus, mis kujundati 21. juunil 1940. aastal:

Peaminister dr. Johannes Vares-Barbarus, kirjanik ja arst.

Peaministri asetäitja prof. dr. Hans Kruus.

Välisminister Nigol Andresen, tööstegelane.

Siseminister rvkl. Maksim Unt, tööstegelane.

Sotsiaalminister rvkl. Neeme Ruus, tööstegelane.

Haridusminister Johannes Semper, kirjanik.

Kohtuminister Boris Sepp, advokaat.

Põllutööminister rvkl. Aleksander Jõeäär, tööstegelane.

Majandusminister Johannes Nihtig, majandustegelane.

Teedeminister Orest Kärm.

Sõjaminister kindral-major T. Rotberg.

Peaministri asetäitja prof. HANS KRUIUS.

Valitsuse deklaratsioon.

Nõukogude Liiduga aredatakse siiraid ja sõbralikke suhteid.

Riigivolikogu ja Riiginõukogu saadetakse laiali.

Eesti Vabariigi kodanikud!

Eile kujundati uus Eesti Vabariigi Valitsus. See astus rahvavaenulise Valitsuse asemele, kes ei suutnud ega tahtnud kindlustada õiget sise- ja välispoliitikat, millest vajab eesti rahvas. Endine valitsus ei olnud võimeline ega tahteline ausalt ellu viima Nõukogude Liidu Eesti vahelist vastastikuse abistamise pakti, mis päästis meie kodumaa sõjatulekahjust ja mis tagab Eestile rahu ja ta piiride julgeoleku. Endise valitsuse poliitika oli vastuolus eesti rahva põhihuvidega.

Asudes oma kõrgete riiklike kohustuste täitmisele, peab Eesti Vabariigi uus Valitsus oma esimeseks pühaks kohustuseks teatada kogu Eesti rahvale, et tema kavas on ülimal määral teenida rahvast, tema huvisid ja lootusi, mida senini eelmiste valitsuste tagurliku režiimi poolt jämedalt maha suruti ja ignoreeriti. Lähedes sellest peamisest põhimõttest saab uus Valitsus enesele üles järgmised tähtsamad ülesanded:

Välispoliitika alal toetades ja arendades normaalseid vahetundeid kõigi riikidega, kindlustab Valitsus esijärjekorras Nõukogude Liiduga sõlmitud vastastikuse abistamise pakti ausat ja tõelist täitmist ja temaga tiheda liidu alusel tõelikult siirate ja sõbralike suhete edasiarendamist.

Valitsus on veendunud, et üksnes sel alusel on võimalik Eesti iseseisvuse ja kaitse kindlustamine.

Sisepoliitikas pühendab Valitsus kogu oma jõu rahva õiguste täielikule maksmapanekule, tema ainelise heaolu tõstmisele ning rahvusliku kultuuri ja kodumaa hüvangu arendamisele. Selle sihiga kindlustab Valitsus rahva demokraatlike õiguste teostamise.

Ta hoolitseb poliitiliste vangide, rahva vabaduse eest võitlejate amnestia viivitamatult läbiviimise eest.

Valitsus võtab päevakorda rahva tõelist tahet mitte esindava Riigivolikogu ja

Riiginõukogu laialisaatmise ja uute valimiste läbiviimise küsimuse, et nõnda teostada rahva tõelist esindust, ta saadab laiali ja keelab rahvavaenulised organisatsioonid, algatab kohalike omavalitsuste reformi, et kindlustada neis rahva tõelist osavõttu.

Uus Valitsus seab endale ülesandeks puhastada riiklikku aparati kuritahtlikest, laostavaist ollustest; töölise, talupoegade ja töötava haritlaskonna organisatsioonide abiga teostada otsustavat võitlust bürokraatismi ja riigiaparaadi ülekuulustuste vastu, asendades mandunud, laostunud ja bürokraatlikud elemendid rahva mitmesugustest kihtidest tulevate värske jõududega, et muuta valitsemisaparaati ausaks, vähekulukaks ja rahva tarvetele vastavaks.

Valitsus püüab kindlustada Eestis elavate vähemusrahvaste õigusi ja otsustavalt kõrvaldada lahkeliid üksikute rahvaste vahel, taotleb meie maal asuvate rahvaste tõelist sõprust. Valitsus astub tarvilikke samme seaduste läbiviimiseks, mis taotleavad tööliiklasi ja haritlase

löötingimuste ja olude parandamist, samuti seadusi, mis on sihitud põllumeeste majanduse ja kultuuri edendamisele ja tõstmisele.

Valitsus pöörab tõsist tähelepanu rahvavariduse ja tervishoiu igakülgele arendamisele. Ta võtab tarvitusele kõik abinõud, et Eesti majanduslik elu, kaubandus ja tööstus saaksid tõhusalt areneda tihedate vastastikuste majanduslike vahetunde alusel meie suure idanaabri ja sõbra — Nõukogude Liiduga.

Jagades eesti rahva sooje tundeid Punaarmee vastu, annab Valitsus oma poolt täielikku kaasabi Nõukogude Liidu vägede paigutamisel Eestis.

Vabariigi Valitsus, olles sügavalt veendunud, et tema tegevuskava väljendab tõelisi rahva huvisid ning soodustab meie kodumaa hüvangu, pöördub üleskutsega kõigi Eesti kodanike poole, vaatamata nende sotsiaalsele olukorrale, rahvusele, soole või usule, koonduda üksmeeles riigi uute ajalooliste ülesannete ümber ja aidata laialdaselt kaasa Valitsusele tema töös.

Sotsiaalminister NEEME RUUS.

Majandusminister JOHANNES NIHTIG.

Põllutööminister ALEKSANDER JÕEÄÄR.

Kindral-major Tõnis Rotberg — sõjaminister.

PÕLLUMAJANDUSSAADUSTE HINNAD

Põllumajandussaaduste noteeringuid.

Noteerimiskomisjonide ellisel koosolekull noteeriti liha- ja nahasaaduste ning kanamunade hinnad. Võrreldes möödunud nädalaga hindades muudatusi ei esinenud. Allpool toome eilsed noteeringud.

Peekonsigade hindadeks noteeriti 23.—29. juunini — sigadel tapakaaluga 60—72 kg 1. sort 116 s. kg ja 2. sort 111 s. kg. Sigadel tapakaaluga 55,5—59 kg ja 72,5—75 kg. 1. sort 111 s. kg. Sigadel 75,5—80 kg on kõikidel sortidel siseturu hinnad.

Elussigade hindadeks noteeriti: kuni 120 kg rasked 84 s. eluskaalu kg 121—160 kg rasked 88 s. elusk. kg ja üle 160 kg rasked 88 s. elusk. kg. Sead eluskaaluga 80—120 kg, olenevalt turustamisvõimalustest võivad minna ekspordiks kas elussigadena või tapetult.

Poeginud emiseid ekspordiks vastu ei võeta.

Värske lambaliha hinnaks Tallinna tapamajades noteeriti headuse järele 120 sent. kg. ja eluskaalu hinnaks franko saatejaam 52 s. kg.

Ekspordimunade hinnaks noteeriti 111 senti kg ja siseturu munade hinnaks 90 senti kg franko kogumispunkt. Kanamunad raskusega 20—45 grammi noteeriti 70 s. kg franko kogumispunkt. Turu tendents rahulik.

Toornahkade hindadest noteeriti: Hobusenahad, lakata ja sabata: 1. sort, soolatud 17 kg ja üle; värsked 20 kg ja üle 16 kr. tk. 2. sort, soolatud, 10—17 kg ja värsked 12—20 kg 11 kr. tk. 3. sort, soolat., alla 10 kg; värsked alla 12 kg ja kõik praak 6 kr. tk.

Veisenaahad: pullinahad, värsked 1. sort 1.20 kr. kg, 2. sort 1.08 kr. kg, Lehma ja mullikanahad, värsked 1. sort 1 kr. kg ja 2. sort 90 s. kg. Veisenaahad, värsked, praak 75 s. kg, pullinahad, soolatud 1. sort 1.43 kr. kg, 2. sort 1.29 kr. kg. Lehma- ja mullikanahad, soolatud 1. sort 1.20 kr. kg. ja 2. sort 1.08 kr. kg. Veisenaahad, soolatud, praak 90 s. kg.

Vasikanahad: 1. s. kerged, 3 kg ja alla ning kõik kuivad 5.50 kr. tk. 2. sort rasked, üle 3 kg 1.80 kr. tk., 3. sort, praak 4 kr. tk.

Lambanahad: 1. s. OJ. 8 kr. tk., 2. sort, J 5 kr. tk., 3. sort, L 4 kr. tk. 4. sort, K 3 kr. tk., 5. sort, praak 1.50 kr. tk. Hinnad on maksavad tootjale fr. vastuvõtupunkt 24.—30. juun. Turu tendents nahkadel selguetud.

Piimasaaduste hinnad jäid muutmatuks.

Noteerimiskomisjonide ellisel koosolekull noteeriti piimasaaduste hindu. Nii või, piima, kui ka toorkaselli hindades võrreldes möödunud nädalaga muudatusi ei tulnud.

Allpool toome eilsetel noteeringutel kujunenud piimasaaduste hinnad.

Talupidajate poolt müüdava piima hinnaks noteeriti Tallinnas sentides ühe liitri eest: 1. valiku rõõskpiim piimakauplustele lahtiselt 13—14 sent. liitri ja piimatööstustele 12 kuni 13 s. ltr.; 2. valiku rõõskpiim piimakauplustele, lahtiselt 11—12 s. ltr. ja piimatööstustele 10—11 s. ltr.

Ekspordivõi hinnaks noteeriti 208 senti kg franko saatejaam ja seda või eest, mis tulnud sisse 17.—22. juunini. Turu tendents märgiti rahulikuna.

Toorkaseiini 1. sordi hinnaks noteeriti 27 s. kg ja 2. sordi hinnaks 25 s. kg franko piimatööstustele. Noteeritud hind on maksev toorkaseiini kohta, milles kuivainet 36 prots. Turu tendents kindel.

Voitoodang on tunduvalt vähenenud.

Piimasaaduste Väljaveo Kontrolljaama andmeil on käesoleva aasta maikuus Kontrolljaamale esitatud 21.482 tünni võid. Sellest tunnistati väljaveoks kõlblikuks 21.278 tünni ehk 99,1 prots.

Eelmise aasta maikuus oli ette pandud 31.711,5 tünni, millega tänava võitoodang näitab vähenemist 10.433,5 tünni ehk 32,9 prots. võrreldes eelmise aastaga.

Aasta algusest kuni 1. juunini on Kontrolljaamale kontrollimiseks esitatud 69.044 tünni võid 106.159,5 tünni vastu 1939. a. samaks ajaks. Seega on käesoleva aasta 5 kuu või sissetulek vähenenud 37.115,5 tünni ehk 35 prots. võrra.

Arvestades võitünni keskmiseks hinnaks 100 krooni, teeks toodangu vähenemine rahas ümarguselt 3,8 miljonit kr. Selle summa võrra on põllupidajad tänavu saanud või eest vähem raha kui nad said möödunud aasta samal ajavahemikul, s. o. 1. jaan. kuni 1. juun. 1939. a.

Hinnad Tallinna turul.

Rechnähtal, 26. juunil.

Turul lestimine tagasihoidlik, maainimeste vähe, fiska vähe, hinnad näitavad tõusu. Pihviseaduste vähe. Roheliseid aedvilja väga rahkesti.

Pihviseaduste hinnad: Sealiha 110—125 senti, teapad-jalad 70—100 f., ploomirahm 180 f., soolatud sealiha 110—125 f., sulatatud searahm 160 f., veiseliha 70—130 f., mullaliha 60—125 f., lambaliha 90—110 senti filo.

Tapetud linnud: Kanad 120—300 f., kana-pojad 30—150 senti tiif.

Kanamunad 10—13 senti paar. Eesti Munafabrik I valiku munad 126 f., II valiku munad 107 senti filo.

Piimasaadused: Rõõskvõi 190—200 f., laumõi 215—221 f., tohupiim 35—45 f., hapupiim 115—125 f., juustud sordi järgi 110—200 senti filo.

Rõõsk 210—220 senti filo.

Teraviljasaadused: Ruffileib 19—22 senti, peenteib 33—40 f., seip 35—38 f., sai 35—65 f., lätajahu 30—45 f., seipitajahu 30—35 f., odrataihu 30—32 f., ruffitajahu 21—22 f., faerataihu 25—30 f., manna 43—48 f., odratangud 28—35 f., kruupid 35—50 f., faeratangud 35—45 f., linnafed 30—32 senti filo.

Kaumvilja: Herned 60—70 f., oad 60 f., läätfed 40—50 senti filo.

Juur- ja aedvilja: Kartulid 100 senti mõdt 20 liitrit, 7—9 senti filo, hapud kapsad 40—50 f., peedid 35—40 f., sibulad 50—60 senti filo, hapud kurgid 3—7 senti tiif.

Värske aedvilja: Tomatid 4—4,5 fr., tiirgoad 2—2,5 fr., spargelid 1,2—2 fr., värsked kartulid 1—1,5 krooni, värske peetakas 100—110 f., latat 50—80 f., spinat 45—50 f., rahbarber 5—20 f., hapuoblikad 30—40 senti filo, värsked kurgid 12—35 f., roheline sibul 2—3 senti tiif, rebised 5—20 f., murulauf 3—4 f., porgandid 12—18 f., peedid 20—25 senti tiif.

Värsked kalad: Räämed 30—35 f., filud 70—80 f., turjad 15—20 f., latifad 40—60 f., fammetjad 25—50 f., wimmad 50—60 f., ahvenad 25—40 f., haigad 50—80 f., forellid 200—300 f., lohud 130—150 f., liad 180—200 f., angerjad 200—300 f., lõhed 500—600 senti filo.

Soolatud kalad: Siid 150—170 f., wimmad 70—90 f., heerinad 100—150 f., räämed 45—50 senti filo.

Suutletatud kalad: Räämed 10—12 f., fimmme, filud 35—40 senti paar, ahvenad 80—110 f., wimmad 100—150 f., latifad 150 f., haigad 120—150 f., turjad 40—50 f., lestad 80—120 f., liad 250—300 senti, angerjad 3—4 fr., lõhed 7—15 krooni filo.

Seened: Puramifud 100—130 f., mitmesugused soolatud seened 150—400 senti filo.

Seenuvilja ja marjad: Ounad 120—250 f., jõhvifad 70—80 f. filo, sidrunid 12—20 f. tiif.

KASULIKKE TEATEID PÕLLUMEHELE

29. juunil kell 12 päeval müüakse avalikul enampakkumisel Antsla linnavalitsuses Antsla linnas Veski tän. 16 asuv kahekordne puust elumaja ühes kõrvalhoonete ja krundiga ning Põllu tän. 21 asuv valmishitamatat puust elumaja ühes kõrvalhoonete ja krundi kasutamise õigusega.

Kännujuurilaid vajab kändude ülestõttamiseks kütteks Koigi piimaühing. Töösoovijail teatada ühingu juhatusel kohapeal või kirjaliselt Koigi pk. 14.

29. juunil kell 11 hommikul toimub Pärnu maavalitsuses Suur-Sepa tän. 16 Kil.-Nõmme-Sindi 2. kl. maanteel asuva "Tammura" ja Vaskrääma-Surju 3. kl. teel asuva "Laimetsa" siidade ehitustööde kirjalik vähempakkumine.

30. juunil algusega kell 10 hommikul, korraldatakse Helme põllutöökooli juures maanoorte võistlused künns, kraavikaevamises, lüpsis ja kõnes. Vastavate alade võitjaist saadetakse igast üks esindaja Tallinna üleriigilistele maanoorte suvapäevadele võistlemale.

2. juulil annab metsamajanduse büroo Tallinnas Lai tän. 41 sega-vähempakkumisel välja alljärgnevad metsakuivenduskraavide kaeva-

mise tööd: Karula, Mõtsu, Sõmerpalu, Anija, Vaivara, Vastemõisa ja Roela metskonnas.

Kirjalikud pakkumised kinnipitseeritud ümbrikes pealkirjaga "metskonna tööd" esitada vähempakkumise komisjonile hiljemalt 2. juuliks kell 10, millal samas algab suusõnaline vähempakkumine. Lähemaid teateid väljaantavatest töödtest saab metsamajanduse büroost Tallinn, Lai tän. 41, tuba 83 ja vastavalt metsa-ülemailt igal tööpäeval kella 10—13.

2. juulil kell 17 müüakse avalikul enampakkumisel Tõdva vallas Mõisakülas Kungla talus Hendrik ja Endel Taluoja vallasvara — loomad, jalgratas, lõõspill, õmblusmasin ja koorelahutaja, hinnatud 550 krooni.

Viljandi Maavalitsus ostab küttepuid. Lige-maid teateid saab Majandusosakonnast töötundidel.

Jämejala valmuhalgemaja soovib osta küttepuid. Pakkumistega esineda asutuse kantseleis kella 9—15-ni või telefon 64.

Ühing Eesti Lihaekspordil Kuressaare osakond ostab põllupidajailt piiramata arvu tapaloomi Kuressaare tapamiseks. Ülesandmine ja teateid saab Kuressaare. Pikk tän. 44. tel. 2 kella 8—12.

Eesti sõjaväe sõbralikud suhted N. Liidu vägedega.

Sõjavägede juhataja kindral-major G. Jonsoni käskkiri.

Sõjavägede juhataja kindralmajor G. Jonson avaldas 22. juunil järgmise käskkirja sõjavägedele:

"Vabariigi President on kutsunud mind Sõjavägede juhataja kohale. Asudes sellele vastutusrikkale kohale, olen kindel, et meie sõjavägi teeb kõik, et säilitada oma senist väljaõppe taset ja moraali. Selleks on vajalik, et kõik sõjaväelased rahulikult jätkaksid oma tööd.

Nõukogude Liiduga sõlmitud vastastikkune abistamise pakt kohustab meid parima tahtmisega täita neid ülesandeid,

mida meie seda pakti sõlmides oleme enesele võtnud. Sõlmitud pakt on meile aidanud seni eemale jääda sõjast ja loodame, et seda pakti täites ka edaspidi suudame elada rahu.

Meie maale asunud Nõukogude Liidu sõjaväelastega tuleb süvendada ja arendada usalduslikke ja sõbralikke vahekordi parimaks koostööks ühiste eesmärkide saavutamiseks.

G. Jonson,
kindralmajor,
Sõjavägede juhataja."

N. Liidu ajakirjanduse hinnang:

Eesti uues valitsuses intelli- gentsi silmapaistvamad esindajad.

ETA. Moskva, 24. juunil.

(TASS.) Iseloomustades Eesti uue valituse koosseisu, N. Liidu ajakirjandus märgib, et see koosneb Eesti intelligenti silmapaistvamaist esindajatest, kes on laialdaselt tuntud kogu riigis. Peaminister Johannes Vares-Barbarus on poeet ja Eesti väga populaarne avaliku elu tegelane, kes on võidelnud demokraatlike vabaduste eest ja korduvalt väljendanud tarvidust sõbralike suhete loomiseks N. Liiduga. Peaministri abi professor Hans Kruus on tuntud arvukate teaduslike tööde autorina Eesti ja põhjaritide ajaloo kohta, ning on silmapaistev Eesti avaliku elu tegelane, olles omal ajal ka Tartu ülikooli prorektoriks. Välisminister Nigol Andresen on hästi tuntud kirjanduskriitik, ning silmapaistev ametühingute liikumise eestvõitleja, ning Tallinna linnavolikogu liige. Sõjamineister kindral Tõnis Rotberg võitis aktiivselt osa ajal Eesti sõjaväe loomisest ja tema teened on hinnatud

mitmete aumärkidega. Siseminister Maksim Unt on üks Eesti ametühingute liikumise juhte ja on olnud palju aastaid parlamendi liige. Majandusminister Juhan Nihtig oli viimasel ajal „Uus Eesti“ direktoriks ja ta on tõhusalt kaasa aidanud majanduslike sidemete tihendamisele N. Liiduga. Põllutööstusminister Aleksander Jõekäär on tuntud advokaat, kes omab suurt kogemust ja teadmisi põllutöös alal. Ta on samuti hästi tuntud ametühingute liikumise ja ühistegevuse eestvõitleja ning parlamendiliige alates 1920. aastast saadik. Teedeminister Orest Kärn on sooritanud oma õpingud Tallinna tehnikaukoolis ja oli viimati direktoriks Tallinna turbatööstuses. Haridusminister Johannes Semper on Eesti tuntud poeet, kirjanik ja tõlkija. Kohtuminister Boris Sepp on silmapaistev jurist, kes on võidelnud aktiivselt osa poliitilisest elust. Sotsiaalminister Neeme Ruus on aktiivne ametühingute tegelane ja parlamendi liige.

Siseministri abi A. Tuulse mürgitas enda koos abikaasaga.

Pühapäeva hommikul toimetati Tallinna Keskhaglasse mürgitustundemärgidega siseministri abi August Tuulse, 45 a. vana, ja ta abikaasa Nelli, 37 a. vana.

Pühapäeva õhtupoolikul heitis hinge Nelli Tuulse, kuna esmaspäeva hommikul suri August Tuulse.

August ja Nelli Tuulse olid mürki võtnud enesetapmise sihiga.

Politsei abidirektor K. Kirsimägi ja pol.-politsei komissar J. Edesalu vahistati.

Politseitalituse abidirektor Konstantin Kirsimägi ja Tallinna poliitilise politsei komissar Julius Edesalu on vahistatud, kuna nad on täitnud ebaseaduslikult siseministri abi A. Tuulse ebaseaduslikku korraldust.

Nimelt hävitasid K. Kirsimägi ja J. Edesalu poliitilise politsei materjale, säilitades vaid arhiivi kartoteegi. Materjalide hävitamine on toimumud septembrikuust alates ja eriti intensiivselt oleval materjali hävitatud ool vastu pühapäeva.

Pärnu rannahotelli tööliste puhkekodu.

Jaanipäeval viibis Pärnus siseminister M. Unt, kus minister nõupidamisel Pärnu tööliste puhkekodu loomise küsimusega, et Pärnu rannahotelli asutatakse tööliste puhkekodu, samuti avatakse Narva-Jõesuus tööliste suurem puhkekodu. Mis puutub väljadesse, mis Pärnu linn teinud rannahotelliga, siis võetakse need linnalt üle riigi kanda.

Ühtlasi tähendas minister, et Oru loss tuleb muuta lastekoduks.

Edasi tegi siseminister teatavaks, et Pärnu uueks poliitilise politsei komissariks on nimetatud Boris Kumm, kes on 14 a. kinni istunud poliitvanglina ja vabanenud mõni aeg tagasi presidendilt poolt amnesteerimise teel.

Viimasel ajal B. Kumm oli Pärnus silitustööde juhatajaks.

Järjekordne Vabariigi Valitsuse koosolek

toimus eile, teisipäeval, 25. juunil s. a. Toompea lossi valges saalis Peaministri dr. J. Vares-Barbaruse eesistumisel. Koosolekul olid arutusel mitmed reformikavad.

Informatsiooni keskuse juhtimine pand minister H. Kruusi peale.

Vabariigi Presidendi käskkirjaga 25. juunist s. a. on Informatsiooni keskuse juhtimine pandud minister prof. H. Kruusi peale.

Kindral-ltn. N. Reek vabastati tegelikust sõjaväeteenistusest.

Vabariigi Presidendi käskkirjaga relativastatud jõududele 22. juunist s. a. vabastati tegelikust sõjaväeteenistusest aja väljateenimisest tõltu kindral-lt. N. Reek V. R. 1/2 ja 11/2 ja 3, arvates 22. juunist s. a.

Juhtide vahetus Pärnu poliitpolitseis.

Siseminister M. Unt poolt Pärnu poliitilise politsei uueks komissariks määratud Boris Kumm võttis teisipäeva hommikul asjaajamise oma eelkäijalt Rud. Uusilt üle. Lahkuv komissar esitas uuele komissarile ametkonda, mille järele kirjutati alla vastavale aktile. Ametkond Pärnu pol.-politseis on praegu terves koosseisus endine.

Uus Pärnu pol.-politsei komissar B. Kumm on põline pärnaka. Ta on 42-aastane, sündinud Pärnus metsapraakeri pojana Sünnilinnas sai ta alghariduse, mille järele õppis kohalikus gümnaasiumis. Võttis eeslinnidel osa Maailma- ja Vabadussõjast, mille järele töötas lihttöölisena Wylhuizeni saeveskis, olles seal ka 1922. a. töölisanemaks. 1924. a. arreteeriti B. Kumm tööliikumise juhina ning paigutati vanglasse, kus istus kinni tervelt 14 aastat. Vanglast vabanenud ta Presidendi amnestiaga 1932. a. Viimasel ajal töötas ta ehitustööliste kuldeühingu ettevõtte Pärnu linna silitustööde juhatajana.

Prantsusmaa tegi vaherahu.

Vaenulik tegevus lõpetati teisipäeva varahommikul.

Prantsusmaale esitatud vaherahu tingimused.

Võitlused läänerindel jätkusid pärast Prantsusmaa pealinna Pariisi vallutamist pideva ja jõulise Saksa vägede edasitungiga kõigis sektoreis, nii et Prantsuse, juha kokkuvariseva armee kõrgem väejuhatus aru saades sõjalise seisukorra lootusetust, hakkas kaaluma rahu-läbirääkimise võimalusi ülekaaluka ja võiduka vastasega. Tookordne Prantsuse valitsus Paul Reynaud'iga eesotsas pooldas võitluse jätkamist ja vajaduse korral valitsuse üleviimist Prantsuse Aafrika asumaa-desse. Sõjaväelasest peaministri abi marssal Petain ja sõjajõudude ülemjuhataja kindral Weygand nõudsid vastupanu lõpetamist. Sõjaväelaste seisukohad võeti lõpuks vastu, Paul Reynaud valitsus lahkus ja uus valitsus eesotsas peaminister marssal Petain'i ja peaministri abi kindral Weygandiga pöördus kohe Hispaania vahetalituse kaudu Saksamaa ja Itaalia poole vaherahu-palvega. Seepeale Hiller ja Mussolini sõitsid Müncheni, kus ühisel nõupidamisel määrati kindlaks Prantsusmaale esitatud rahutingimused ja paluti Prantsusmaa esindajaid kindlaksmääratud kohta vaherahuläbirääkimistest osa võtma. Vaherahulepingu sõlmimiseks edasi, vaatamata, et algasid rahuläbirääkimised. Saksa vägede edasitung jätkus ja Prantsuse maa-alade okupeerimine ühes loodud Prantsuse armee vangistamisega kestis kuni vaherahu allakirjutamiseni.

22. juunil kell 18,50 Saksa suveaja järele kirjutati Compiègne'i metsas alla Saksa-Prantsuse vaherahulepingule. Alla kirjutasiid Saksa poolt Hitleri volinik ja sõjajõudude ülemjuhatus ülem kindral Keitel ning Prantsuse poolt Prantsuse valitsuse volinikuna kindral Huntzinger. Sellega ei lõpetatud veel sõjaväelike tegevust, vaid see järgnes alles kuus tundi pärast seda, kui Itaalia valitsus oli teatanud Saksa sõjajõudude ülemjuhatusel Itaalia-Prantsuse vaherahulepingu sõlmimisest.

Itaalia-Prantsuse vaherahule kirjutati alla esmaspäeva pärastlõunal. Saksa valitsust informeeriti allakirjutamisest otsekohe pärast Itaalia raadio kaudu avaldatud ametlikku teadet kell 19,35. Vaenulikkused lõppesid seejärgi teisipäeva varahommikul kell 1,35.

Seega valitseb Prantsusmaal praegu jälle rahu.

Vaherahu tingimused, mis on loodud meie lehes teisel, on õige karmid Prantsusmaale. Prantsuse väejuhatus toonitas küll varem, et Prantsusmaa ei alistu tingimusteta ja autule rahule, kuid arvestades sõjalist seisukorda, lepitati täiel määral esitatud vaherahu tingimustega. Eriti aga mõjus Prantsusmaa alistumine Briti valitsusele, kus kuidagi ei tahetud uskuda, et Prantsusmaa võtab vastu selliste tingimustega vaherahu.

Briti peaminister Winston Churchill esines juba varem seletusega, mille järgi Briti jääb ka pärast Prantsusmaa separaat-rahulepingu edasi võitlema, kuid tunnisis-

latakse sealjuures, et seisukord on ebakindel ja tume. See on ka arusaadav, sest nüüd on oodata kogu Saksa-Itaalia vägede pealetungi Inglismaale, mis lähemal päevald ääe ägedusega võib alata. Õhurünnakud ongi juba muutunud Inglismaa vastu ägedamaks ja lihedamaks.

Saksa vaherahutingimused.

ETA. London, 24. juunil.

Reuteri teatel on Saksa valitsuse poolt esitatud vaherahutingimuste kokkuvõte järgmine:

Art. 1. Vaenulikkuse viivitamatu lõpetamine. Prantsuse ümberpiiratud väed panevad relvad maha.

Art. 2. Saksa huvide julgestamiseks okupeeritakse Prantsusmaa põhja- ja läänepoolne territoorium järgmist joont kaudu: Genf, Dole, Chalons-sur-Saone, Pary le Monial, Moullins, Bourges, Vierzon, mis asub Toursist ida pool ja edasi lõuna poole paralleelselt raudteeliinile Angoulême'ist Mont de Marsani ja St. Jean de Pied de Porti. (Hispaania piiril.) Piirkonnad, mis ei ole veel okupeeritud sellel territooriumil, okupeeritakse vastavalt käesoleva konventsiooni sõlmimisele.

Art. 3. Okupeeritud piirkonnas Saksamaal on kõik okupatsioonivõimu õigused, välja arvatud kohalik administratiivvõim. Prantsuse valitsus teeb selleks kõik vajalikud hõlbustused. Pärast vaenulikkuse lõpetamist Suur-Britannia Saksamaa vähendab miinimumini oma okupatsioonivägesid läänerrannikul. Prantsuse valitsus võib valida vabalt oma asukohta mitte-okupeeritud territooriumil ja võib asuda soovi korral isegi Pariisi. Viimase juhul Saksamaa teeb kõik vajalikud hõlbustused okupeeritud kui ka mitte-okupeeritud territooriumide valitsemiseks Pariisist.

Art. 4. Prantsuse maa-, mere- ja õhujõud demobiliseeritakse ja desarmeeritakse teatava kindlaksmääratud perioodi kestel, välja arvatud väeosad, kes osutuvad vajalikuks korra säilitamiseks. Nende väeosade suurus ja relvastus otsustatakse vastavalt Saksamaa ja Itaalia poolt. Prantsuse sõjajõud okupeeritud territooriumil saadetakse mitte-okupeeritud territooriumile ja demobiliseeritakse pärast seda, kui need väed on juba pannud maha oma relvad ja varustuse palkades, kus nad viibivad vaherahu sõlmimise silmapilgul.

Art. 5. Tagatisena Saksamaa võib nõuda kogu kaharvää, soomusväe, õhutõrje ja laskemoona väljaandmist heas korras territooriumilt, mis ei kuulu okupeerimisele. Saksamaa otsustab nende väljaandmise ulatuse.

Art. 6. Kõik relvad ja sõjamaterjal, mis jäävad mitte-okupeeritavale territooriumile ja mida ei jäeta kasutamiseks Prantsuse jõududele, palgutatakse ladudesse Saksa ja Itaalia kontrolli all. Uue sõjamaterjali tootmine okupeeritud territooriumil lõpetatakse viivitamatult.

Art. 7. Kaitsehitused maal ja rannikul ühes relvastusega jne., mis asuvad okupeeritud territooriumil, loovutatakse heas korras. Kõik kindlustuste plaanid, miinilõkete üksikasjad jne. antakse välja.

Art. 8. Prantsuse laevastik, välja arvatud see osa, mis jäetakse vabaks Prantsuse huvide kaitseks asumades, koondatakse teatavasse sadamasse, kus ta demobiliseeritakse ja desarmeeritakse Saksamaa ja Itaalia kontrolli all. Saksa valitsus deklareerib pühalt, et tal ei ole mingit kavatsust kasutada sõja ajal enda huvides Prantsuse laevastikku, mis asub Saksa kontrollialustel sadamates, välja arvatud üksused, mis osutuvad vajalikuks rannaväelikeks ja miinide traalimiseks. Välja arvatud laevastikuüksused, mis on määratud

lismaa vastu ägedamaks ja lihedamaks. Saksamaal on nüüd Inglismaa ründamiseks suuri eelseid, kuna kogu Inglise kanali vastaskallas ja Prantsuse läänerrannik kuni Hispaania piirini on Saksa vägede käes.

ARMEEKINDRAL HUNTZINGER,

Prantsuse peavolinik vaherahuläbirääkimisel Saksa ja Itaaliaga.

Prantsuse huvide kaitseks asumades, kutsutakse kõik laevad, mis viibivad väljaspool Prantsuse territooriumi, tagasi Prantsusmaale.

Art. 9. Kõik informatsioonid miinide ja teiste mereliste kaitsete kohta antakse välja. Prantsuse laevad kohustuvad traalima miine.

Art. 10. Prantsuse valitsus ei alusta mingit vaenulikkust aktsiooni teinud ülejäänud jõududega. Prantsuse sõjalisi jõude takistatakse lahkumast Prantsuse pinnalt. Mingit sõjamaterjali ei loovutata Suur-Britanniale. Ükski prantslane ei tohi teiste riikide teenistuses välja astuda Saksamaa vastu.

Art. 11. Ükski Prantsuse kaubalaev ei lahku sadamast. Kaubalaevade liikumise ümberlüüsimise alustatakse Itaalia ja Saksa valitsuse loale. Väljaspool Prantsuse vesi viibivad kaubalaevad kutsutakse tagasi või kui see ei ole võimalik, saadetakse erapooletusse sadamasse.

Art. 12. Ükski Prantsuse lennuk ei lahku Prantsusmaalt. Aerodroomid antakse Saksa ja Itaalia kontrolli alla. Kõik mitte-okupeeritud territooriumil viibivad välislennumid antakse välja Saksa võimudele.

Art. 13. Kõik asutused, tööstusettevõtted ja sõjaväelased okupeeritud territooriumil antakse üle puutumatult. Sadamad, püsivad kindlustused ja arsenalid antakse üle vigastamatult ja kahjustamatult.

Peale selle on vaherahutingimused ette nähtud, et Prantsuse valitsus hõlbustab elanikkonna tagasisiitumist okupeeritud territooriumile, takistab väärtuslike esemete ja ladude toimetamist okupeeritud territooriumilt ja mitte-okupeeritud territooriumilt välismaale. Vabastamisele ei tule mitte ainult Saksa sõjavägi, vaid Prantsuse valitsus annab välja ka kõik Saksa kodanikud, kes asuvad Prantsusmaal või Prantsuse ülemere asumades. Vaherahu astub jõusse niipea kui Prantsuse valitsus on sõlminud samasuguse vaherahu ka Itaalia valitsusega. Vaenulikkused lõpetatakse kuus tundi pärast seda, kui Itaalia valitsus on teinud oma otsuse. Saksa valitsus teatab sellest raadio kaudu.

vaatamata ägedale tõrjetulele, mis nõudis ohvriks kolm meie lennukit. Kaks vaenlase võitlusalennukit tulistati leekides alla. Kiiresti saadeti välja Briti mereväeüksus, et astuda võitlusse Saksa merejõududega, kuid kuna nähtavus kiiresti vähenes, ei õnnestunud astuda vaenlasega võitluskontakti.

Õhuministeerium teatab täiendavalt, et Briti pommilennukid jälgisid „Scharnhorsti“ mitme tunni jooksul. Vaatamata õhutõrjetulele ja umbes 50-le Messerschmitt-võitluslennukile, mis samuti kaitsesid soomuslaeva, saavutati kolm tabamust raskete pommidega, neist kaks mõlemale poole üht soomustorni, kuna kolmas langes soomuslaeva ahtrisse.

Pealetung Inglismaale algab juulikuus.

Pealetungi üksikasjad otsustati Hitleri ja Mussolini kohtamisrel Münchenis.

ETA. Budapest, 26. juunil.

(TASS.) Ungari lehtede teatel olevat tehtud nõupidamisel, mis toimus

A. Ždanov lahkus.

Teisipäeva õhtul lahkus Tallinnast erarongiga N. Liidu ülemnõukogu presiidiumi liige A. A. Ždanov. Jaamas olid teda saatmas peaminister dr. J. Vares, välisminister N. Andresen, siseminister M. Unt abikaasaga, Vabariigi Presidendi vanem kaskudetäitja ohvitser kol. H. Grabi ja protokolliülem A. Tuldava.

Koos N. Liidu saadiku K. N. Nikitiniga olid saatmas kaubanduslik esindaja P. Krasnov, kindralleitnant Tjurin, kontr-admiral Kutschenov ja N. Liidu saatkonna liikmeid. Proua Unt andis lahkuvale külalisele kimbu punaseid roose.

Õhuhäire Londonis.

(Reuter.) Briti õhuministeerium teatab: Pimeduse tundidel vaenlase lennukid sooritasid õhurünnakuid Inglismaale laias ulatuses. Paljudes kohtades anti õhuhäire, kaasa arvatud ka London. Meie õhutõrjekahurid ja helgiheitjad astusid tegevusse. Teatav arv pomme pilluti idapoolsetesse krahvkondadesse ja Kesk-Inglismaa piirkondadesse. Enamik neist langes väljajadele, ega tekitanud mingit tõsist kahju. Pomme langes ka ühele linnale Edela-Inglismaal, kus seniste andmete järel 3 tsiviilisikut on saanud surma ja 6 haavata. Londoni piirkonnas ei nõudnud õhurünnak ühtki ohvrit ega tekitanud mingit kahju.

Rahuhüüd.

ETA. Berliin, 25. juunil.

(DNB.) Saksa rahvas elas ööl vastu teisipäeva kaasa relvaderahu alguse ajaloolisele kõigule frontidel Prantsusmaal. Kell 1,35 kõlas valjuhääldajaist kõigile sõduritele hästituntud signaal: „Koguseisak“. Veel kord kõlas signaal kaugusest ja siis pöördub ringhäälingu teadustaja järgmistele sõnadega kogu Saksa rahva poole:

„Käesoleval silmapilgul on kõigil frontidel Prantsusmaal astunud jõe relvaderahu. Saksa rahvas kummardub aukartuses selle sõja surnud kanglaste ees, milline sõda on kuldsete tähtedega kantud Saksa ajaloo raamatusse. Hitler on toonud Saksa rahva Compiègne'i ja Versailles alandusest kuulsusriikka revolutsiooniga tagasi sisemisele ühtlusele. Ta andis Saksa rahvale uuesti eneseteadvuse jõu ja tagus talle rahvusliku kaitse terava mõõga, mis on nüüd purustanud meie pealesunnitud häbikokkulepete ahelad. On saavutatud võit, mis on kuulsam kui meie fantaasia seda oleks võinud välja mõelda.“ ütles teadustaja.

Hitleri asetäitja minister Rudolf Hess on saatnud Hitlerile järgmise telegrammi:

„Juhile ja sõjavägede kõrgeimale juhatajale, juhi peakorteris. Teie, minu juht, olete kroonitud noore rahvussotsialistliku rahvasõjaväe võitluse Prantsusmaa vastu ajaloo kuulsusrikkaima võiduga. Ühtlasi olete Teie seega annud Maailmasõja Saksa frondisõdurite ohvriterikkale aastatepikkusele võitlusele tema mõtte. Teie usk ja Teie julgus on viinud Saksamaa uuele suurusele. Rääkimata uhkuses ja täis sügavat tänulikkust on Saksa rahvas ühinenud Teie ja Teie sõjaväe ümber. Relvaderahu ööl Prantsusmaaga. Rudolf Hess.“

Prantsusmaa leinab.

(DNB.) Prantsuse siseminister Pomaret esines Prantsuse ringhäälingus vaherahupäeva puhul lühikese kõnega Prantsuse rahvale. Ta rõhutas, et vaherahupäeva pühitsevad ja mälestavad sõdurid, kes on võidelnud kangelaslikult. Pomaret tegi mitmesuguseid korraldusi selle mälestamise kohta, kusjuures ta teatas, et täna suletakse kõik laod ja ärid ja et avalikel hoonetel lastakse kõik lipud poolde masti. Sõdurid jäävad kasarmutesse. Kell 11 toimub üheminutilise seisak ja vaikus.

Pomaret lõpetas sõnadega, et kolmapäeval algab Prantsuse rahvale uus elu. Kõik tsiviilisikud ja sõdurid peavad tagasi pöörduma oma töö juure. Prantsuse valitsuse ülesandeks on nüüd rahu ja leiva kindlustamine Prantsuse rahvale. Ta kutsus kõiki prantslasi üles kogunema marssal Petaini valitsuse ümber ja pühendama endid riigi healoleks.

Inglased teatavad:

„Scharnhorst“ sai vigastusi.

Briti allveelaev tabas Saksa soomuslaeva torpeedoga. — Ka pommilennukid ründasid teda.

ETA. London, 23. juunil.

(Reuter.) Briti admiraliteedi ja õhuministeeriumi teadaanne: Saksa soomuslaev „Scharnhorst“ (26.000 tonni) sai raskeid vigastusi meie mere- ja õhujõudude rünnaku tagajärjel. Üks Saksa hävitaja sai torpeedotabamuse.

Üks meie allveelaevadest märkas „Scharnhorsti“ varsti pärast viimase lahkumist Trondheimi fjordist. Soomuslaev oli nähtavasti teel mõnda varjatud sadamasse, kus teda oleks võidud parandada vigastustest, mida

laev kannatas, kui ta 13. juunil sai Briti lennukite rünnakul vähemalt ühe tabamuse raske pommiga. „Scharnhorsti“ saatis suur eskort. Meie allveelaev ründas „Scharnhorsti“ ja saavutas ühe tabamuse torpeedoga. Niipea, kui saabus teade sellest rünnakust, saadeti välja Briti rannaõhujõud vaenlase ülesotsimiseks ja kontakti säilitamiseks. Varsti pärast seda meie pommilennukid sooritasid omakorda rünnaku. Vigastatud soomuslaevale ei saavutatud tabamusi, kuid üks hävitaja teda saatvast eskortist sai ühe tabamuse õhutõrpedoga. Kaks meie lennukit ei ole tagasi pöördunud. Tund aega hiljem meie lennukid pommitasid uuesti „Scharnhorsti“.

Eestis aretatud viljasordid N. Liidus edukad.

Eesti ja N. Liidu katseasutused on vahetanud aretusmaterjale.

N. Liidu ajakirjas „Selektia i semenovodstvo“ 1940. a. nr. 4 on avaldatud kuulus akadeemiku N. J. Vavilovi seisukohad nisu sortide talvekindlusest. Märkides, et välismaised nisu-sordid ei paku N. Liidus midagi erilist talvekindluse mõttes ja et N. Liidu põhjapoolsele osale on kohasemad kohalikud ohtetud punase- ja valgeteralised nisu, milliseid tuntakse Sandovirka nime all, lausub akadeemik: „Talvekindluse mõttes väljapaistvatest välismaise päritoluga sortidest

tuleb märkida mõned sordid Leedust ja Eestist (eriti Eestis aretatud sort Kausiku)

Ja üks Kanada sort. Teisel kohal on lõunapoolsemad ja ohtelised kohalikud nisu ning alles kolmandal kohal Skandinaavia karvased nisu. Kuusiku (ajakirjas nimetatud ekslikult Tiusiku) nisu on aretatud Kuusiku katsejaamas agr. K. Liidaku poolt ja on osutunud ka Eesti katsetes kõige talvekindlamaks ja saagirikkamaks, kuigi küpseluse omadusall jääb taha Luunja nisu.

Sel puhul olgu mainitud, et ka Jõgeva sordiretuse kartulisordid on tulnud N. Liidu katsetes headele kohtadele. Leningradi rajooni katsejaamas on vald kaks sorti 71 sordist ületanud J. Aamsepa aretatud „Kungla“. Korenerski

kartullinstituudi katsetes tuli „Kungla“ esimesele kohale 99 sordi hulgas.

Ka sort „Kalev“ on esimeste seas. Vastavalt leiduvad need sordid („Kalev“) ka Narkomenni poolt soovitatavate sortide nimestikus ja ka juba Leningradi oblastis 1939. a. kõige enam levinud sortide hulgas.

Kuna Eesti katseasutused on püüdnud pidada kontakti N. Liidu omadega, vahetades aretusmaterjale, siis on loota seal hõlbi tulemusi ka uuemate Eesti kartuli, kaunviljade, heinte j. t. sortide kohta.

Aianduslik nõuanne.

Olevarte ajamine peetidel.

Väga paljudel juhtudel ajavad peedid, nii sööda- kui suhkrupeedid juba esimesel aastal varsi ja lähevad õitsema, eriti need peedid, mis varemalt külitud Seejuures jääb juurikate kasv kängu, mille tõttu osa saagist muutub alaväärtuslikuks.

Õieti on peet kaheaasta taim, s. t. et ta õitseb ja kannab vilja alles teisel aastal peale külvi. Tekib küsimus, mis on eelkirjeldatud nähte põhjuseks ja kas on võimalik seda ära hoida?

Kõige uuemad uurimused on näidanud, et ühe sordi piires esineb eri liinide juures nimetatud nähte erinevalt. See tähendab, et ühtedel liikidel on suurem kalduvus esimesel kasvuaastal varte ajamiseks. Seega on siin tegemist puht pärimuslikkude omadustega.

Kaua aega arvati, et eelmaintud nähte peamiseks põhjuseks on külmumine. Kuid viimaste aastate uurimused on selgitanud, et külmumine otsekohe seda esile ei kutsu.

Palju tähtsam on aga valgus, kuna sellel teguril on suur tähtsus taimede õitsemisele.

Lämmastikväärtis mõjutab ka tunduval määral varte ajamist. Ta ei mõjuta seda mitte otseselt, vaid koos teiste teguritega, nagu valgus jne., kui need on selleks soodsad.

Kokkuvõttes võib öelda, et varte tekkimise põhjused esimesel aastal on puht pärimuslikud ja sellest saab üle, valides samased liinid, kus seda nähet ei esine. Ise seemnejuurikaid kasvatades tuleb eriti eelloodud silmas pida. Ühe liini piires võib ka varte ajamist esineda ühel aastal rohkem ja teisel vähem, see on olnud sellest, kuidas kõrvaltegurid (valgus, väetis jne.) seda mõjutavad, kuna teisel liinil pole üldse kalduvust ühelgi aastal varte ajamiseks.

Miks muutuvad kurgid kibedaks.

Kurkide kibedaksmuutumine on olnud häiretest taimede eluprotsessides. Peamisteks põhjusteks on liiga kõrge temperatuur, vähem kastmine ja rohke kunstväetiste andmine. Kibedaks muutumine esineb avamaa kurkide juures vähemal määral kui kasvahoone- ja lava-kurkide juures. Põhjus on, et avamaa kurgid on rohkem harjunud temperatuuri ja sademete kõikumisega. Vilja kuju ja värvus pole alati kindlad kibeduse tundemärgid. Paljud siledakoored sordid muutuvad palju kergemini kibedaks, kui külmumised. Sarnaseid sorte, mis kibedaks ei muutu praegusel ajal, ei ole.

Selle nähte ärahoidmiseks peab valima sobiva maa ja väetise. Temperatuur ja niiskuse olud peavad olema ühtlased.

Katmiskultuuride puhul peab olema eriti hoolas nende varjutamise, piserdamise ja kastmisega, eriti heleda päikesepaiste puhul.

Vaja pidurdada lehetäi levikut.

Taimetõrjeteade.

Paljudes puukõlides on jäänud talvel lumekatte all olnud noored õunapuud külmast puutumata, kus ka lehetäi munad jäid terveks. Nii ongi mitmes kohas mainitud munadest koorunud ja rüüstavad puukõlides noori terveid õunapuud. Kahjurid pesitsevad tavaliselt viljapuu noortel virvestel, kus täid imevad lehtedest mahla, mille tagajärjel jäävad lehed kasvus seisma, kortsuvad ja puu juurte kasv jääb seisma.

Lehetäide leviku pidurdamiseks on praegu soodne aeg tarvitades tõrjeks 1 prots. nikotiin-sulfaadi või 0,5 prots. pürotoli lahu. Kõige otstarbekohasem on noored õunapuud läbi vaadata ja lehetäist nakatanud õunapuude virved vastavasse lahusesse kasta või üle pritsida. Arvestades võrdlemisi väikest tõrjekulu ei või seda tõrjetööd puukõlides ära jätta.

Karumarjadel esineb rooste.

Taimetõrjeteade.

Mitme poolt teatakse kalsejaamadele rohkest rooste esinemist karumarjadel ja sõstrapõõsastel. Karumarja rooste tekitab kollaseid roostepadjakesi lehtedel ja marjadel. Haigusest tabatud marjad varisevad enne valmimist maha. Selle haiguse tõrjet teostada on raske. Tulenusi on andnud marjapõõsaste pritsimine 1 prots. bordoo vedelikuga enne õite puhkemist. Praegu on aeg pritsimiseks juba hilja.

Nüüd on kõigjal karumarjapõõsaste esime pritsimine „Kasoraniga“ lõppenud, mis on hästi mõjunud põõsaste kui ka marjade tervisele seisukorrale, pannes seisma jahukaste arenemise. Teist pritsimist tuleb alata kõigjal, kus seda veel tehtud, et täiesti kindlustada jahukastest vabu marju. Pritsimine olgu igati korralik, nii et pritsimislahu kataks kõik põõsaste osad. Pritsimist võib korralikuks lugeda, kui marjapõõsas on üleni parajasti märg.

Munaihisuste liikmestere kasvab.

Kui 1937. a. talvel tehti ettevõtlikumate talupidajate poolt algust munaihisuste asustamisega, siis jäi enamik kanakasvatatajaid äraootavale seisukohale. Kardeti, et ühis- munamüügi korraldamisest ei tule midagi välja. Vahepeal on olukord muutunud ühis- suste kasuks. Paljud asutatud munaihisused on kujunenud juba tugevateks elujõulisteks majanduslikkudeks ettevõteteks ja võitnud kanakasvatatajate üldise poolehoidu. See on annud julgust ka nendele, kes algul kahtlesid, kas astuda ühisuse liikmeks või mitte.

Nagu nüüd munaihisuse tegelastelt kuul- dub, olevat käesoleval kevadel hulgaliselt kanakasvatatajaid avaldanud soovi astuda kohaliku munaihisuse liikmeks, et oleks võimalik kaasa rääkida munaihisuse töö korraldamisele.

Kavatsusi Põllutöoministeeriumi alal.

Esmaajoones päevakorral maade muretsimine baaside piirkonnast lahkuvatele põllumeestele.

Et kuulda kavatsusist Põllutöoministeeriumi alal, pöördusime põllutöominister A. Jõeääre poole, kes meile selgitab järgmist:

Praegu on mul raske midagi kindlalt öelda, kuna ministeeriumi asjaajamise ülevõtmine toimus laupäeval tööaja lõpul, mispärast puudus ka võimalus pikemalt nõu pidada ministeeriumi juhti-

vate ametnikega. Tähtsamate ja raske- mate ülesannetena tuleb lahendamisele neile maapidajatele uute kohtade muretsimine, kes peavad ära kolima N. Liidu sõjavägedele antavate baaside alla minevatelt maa-aladelt. See on praegu esma- joones korraldamist nõudvaks probleemi- miks. Teiste kavade kohta on mul praegu raske midagi lähemalt seletada. Need selguvad edaspidi.

Ilmus „Tõusev Noorus“ nr. 6

SISUKORD: Kas mäletad veel! — Üleriigiliste maanoorte suvipäevade ettevalmistused on täies hoos. — Võidutulel. E. Uibo. — Maanoorte tööriiete valmistamise kurgustel tehti tõhusat tööd. H. Paglant. — Turbalõikaja tütar. J. Selg. — Ilmus häid noorsooraamatuid, J. Kaup. — Ants Arusaamatu „moemehena“. — Rännakul. M. Raud. — Vestlusi näitejuhiga. E. Veebo. — Maanoored ja kehaline kasvatus. E. Pau. — Tooge välja rahvapillimehed. — Varva tants — Õitse maa ja müha meri. J. Zeiger. — Kevade-marss. K. A. Hermann. — Kasutagem ajalehti oma töötulemuste tutvustamiseks. — Juhiseid noortele säästjatele. A. Poltimäe. — Rahvaraamat kanakasvatusest. — Miks kana ei mune. — Rääm olgu rahvatoit. H. Paglant. — Harja jaoks valmistame tasku. A. Kivirüüt. — Pärnu maanoorte suvipäev. — Audrus oli suurim õppelaager. — Valgamaa maanoorte suvipäev. — Võileibade valmistamise võistlus. — Viru maanoorteringide vanemaid. — Kirju rida. — Tantsu- mängu. — 37 pilti.

PERENAISTELE

Ka nõudepesemine nõuab oskust.

Toidunõude puhtus on meie tervise aluseid.

„Näita mulle, kuidas sa oma pere toidunõusid pesed, siis tean ma su kodu korda ja tervishoiulikke olusid“ — need pole ainult sõnad, vaid tõde.

Pole küllalt ainult sellest, et meie toidunõud on kuidagi puhastatud, et nendel silmanähtavalt pole toidujääneid — oluline on, et nende puhastamine toimuks õieti: et me nende puhastamisel ei lisaks pisikuid määrdu- nud lapiga või muuks otstarbeks kasutatud pühke- rätikuga. Ühtlasi hoolitseta iga perenaine ka selle eest, et tema nõudepesemine ei nõuaks asi- tult aega ja jõukulu.

Viimase nõude täitmiseks — aja ja jõu kokkuhoiaks — tuleb kõik toiduriistad enne nende pesemisele asumist sorteerida. Klaasid ja klaasist nõud palgutada ühte rühma. Taldri- kud selle järele, mis toidu söömiseks neid kasutatud, omavahel kuhjadesse: supitaldri- kud, praetaldri- kud, magustoidutaldri- kud, kausid jne. igaks omaette kuhjas. Rasvasemad ja mustemad nõud pühitagu puhtamaks kas sel- lekohase nn. kausikaapijaga või paberiga. Lu- sikad pandagu veel eraldi, samuti noad-kahv- lid omaette.

Seesugune rühmitamine on vajaline mitmel põhjusel: 1) erisugused materjalid (klaas, fa- lianss ja portselan, metallid jne.) nõuavad eri puhastusvahendeid, isegi erisugust vett. Nii pikendab see esemete eluiga ja hõlbustab kor- rashoidu. 2) On perenaisele kergem pesta ühe- sugusel esemel. Nende pesemisel käte- liigutused on sarnased, seetõttu läheb kiiremi- ni. 3) On toidunõudel olevad toidujääne- rin- vad, seepärast segamini pestes vesi määrub kiiremini ja rasvases vees võime puhtamaid nõusid puhastamise asemel määrada.

Nõud tuleb pesta otsekohe pärast tarvi- tamist, kuna muidu toidujääneid kuivavad ja pesemine on raskendatud. Kui see mõnel põh- jusel pole võimalik, siis tuleks seismajääva- tesse nõudes otsekohe kallata vett — seda eriti taigakausidesse, tühiendatud keedunõu- desse jne. Ka seismajäävad taldrikud on soovitatav panna pärast suuremate toidujääne- täpühkimist vette ja katta kaanega. Loomu- likult ei tohi kunagi mustalt seisma jätta nuge- kahvleid. Ajapuudusel võib need pesemata pühkida üle pehme puhta paberiga, mis eemal- dab toidujääneid, ühtlasi kuivatab ja takistab roostumist.

Pesemiseks võetakse alati korralikult pestud ja õhurikkalt kuivata- tud lapp, samuti korralikult seebi ja kuuma soodaveega puhastatud hari või tükk parga- mentpaberit. Ka viimane on hästi pestav ja mitu korda kasutatav. Nõudepesemise kaussi ei tohi tarvitada teisteks otstarveteks.

Pesemist alustatagu puhtamatest nõudest, soovitatav klaasidest. Selle järele pestagu puh- tamad taldrikud, hiljem rasvasemad taldrikud, noad-kahvlid jne. Otsekohe pärast pesemist loputatagu nõud puhtas vees. Klaasid pärast külmas vees loputamist tuleb kuivatada pee- ne linase rätiga. Taldrikuid ja kausse on aga soovitatav loputada täiesti kuuma või keeva veega ja kuivatamise asemel nõrutada selleko- hasel kuivatamisrestil, mis on asetatud kuuma kohta. Sellisel viisil taldrikud saavad kõige puhtamad. Noad-kahvlid kuivatatagu läme- dama rätikuga. Lõppeks pestagu pulitaks pe- semiskauss ja -lapp ning pandagu kuivama.

Valgas kerkib tööstuskeskkooli hoone.

Valga rahanduskomisjoni koosolekul, mis peeti neljapäeva õhtul, arutati Valga tööstus- keskkooli uue hoone ehitamise küsimust. Tööd, milledega on juba algust tehtud, on välja an- tud ettevõtjale Max Petersonile Tallinnast. Uus hoone läheb maksma 116.000 krooni.

Kanalad puhtaks.

Nii nagu oma eluruumides võetakse aeg-ajalt ette suurpuhastusi — samuti tuleks toimida ka kanalal. Põhjalik kanala puhastus peaks aset leidma vähemalt kaks korda aastas — kevadel ja sügisel. Sest haigusi ära hoida on kergem kui arstida. Sõnnik tuleks välja ajada, siis soovia lehelisega puhtaks pesta õrred, pesad, aknad, söögi- ja jooginõud. Peale pesemist kõik eelpoolnimetatud esemed, samuti seinad lupjada. Paremini mõjub vedelam lubjasegu — kuna tungib hõlpsa- mini pragude vahele. Paks kiht seevastu praguneb ja langeb tükikidena maha. Seinte küljest lahti tõmbunud lubja alla hakkavad pesitsema söödikud.

Pärast lupjamist katta kanala põrand tur- bamullaga ja asetada tarberiistad jälle oma kohtadele.

MITMESUGUST.

Pesule hea lõhna andmine.

Pesule saab anda head lõhna, kui panna pe- su vahele kuivanud roosilehti. Ka mõned tei- sed lõhnavad õlid — näiteks, jasminiõied — annavad kuivanult veel väga head lõhna.

Pesu värvi säilitamine.

Värvi väljaandvate esemete pesemise- veetele lisada veidi äädikat. See hoiab värvi alal. Eriti hästi mõjub äädikas punastele ja rohelistele värvitoonidele.

Kareda vee pehmendamine.

Kareda, lubjarikka vee pehmendamiseks võib peale üldtuntud sooda ja seebikivi tarvi- tada ka booraksit (1 liitri veele 1 triiki teelusik- kaitis) või nuuskpiiritust (salmiaagu vesilahu).

Kollase vee puhastamine.

Vee kollasus on tingitud vees leiduvatest raudsooladest, mis pesu rikuvad. Nende hävi- tamiseks on hea panna vette veidi vesiklaasi soodaga segatult. See teeb vee puhtaks ja val- gekes. Samuti aitab ka maarjajää segatult võrd- setes hulkades sooda ja booraksiga. Raudasisal- davad ühendid langevad nõu põhja ning peale iidv vesi on puhas. Soovitatav on need vahen- did lisada veele vähemalt 1/2 tundi enne vee tarvitamist, puhas vesi sademe pealt ära kal- lata.

Kes on sündinud eestlaseks, see jääb ka selleks

Peaminister dr. J. Vares-Barbaruse raadiokõne.

Jaanipäeva õhtul esines Peaminister dr. J. Vares-Barbarus raadiokõnega Eesti rahvale, milles ta kokkuvõetult ütles järgmist:

Uus valitsus saab aru, et ainult kõikide meie rahva ansate jõudude kaasabil meie suudame teha rohkem, kui seda võiks ja suudaks üksik isik. Rahvas oma tervikus — ühtlased kihid, on meie riigi tuum ja raudvara, ning rahvas jääb loova jõuna kõikide uute sündmuste kandjaks, millele peab toetuma meie riik. Meie oleme näinud, et kaavad välisesed ja suured riigidki, kaavad valitsused, üksikud juhid, ent rahvas kui riigi sisu ja tuum jääb. Meil on viimastel ajal palju räägitud rahvusest. Minu arvates on rahvuse mõiste iseenesest arusaadav — loomulik ja lihtne inimese põhiomadus, mis igale antud tema sündimisel. Rahvus on igale antud sünnimärk, mis jääb terveks elajaks kõige selle kandjale. Rahvus on kodaniku sisemine hää, tema südamehää.

Kes on sündinud eestlaseks, see jääb ka selleks — ükskõik missugustes olukordades. Meie kõik oleme patrioodid ja armastame oma maad ja rahvast kui meie iseseisvuse alust ja tuge. Edasi peaminister käsitas meie vahekorda N. Liiduga, üteldes muuseas: Meie saatust on meid liitnud suure rahvaste ja rahvuste sõbra — Nõukogude Liiduga, kes tahab meie olemasolu ja iseseisvust kaitsta samuti nagu enese olemasolu. Melega — meie keskel ja kõrval seisavad sõbralikud jõud — võiduka Punaarmee näol.

Tänu mõõdund sügisel sõlmitud vastastikküsimisaktidele Nõukogude Liidu ja Eesti vahel, mida uus valitsus tahab siiralt sõbrallikult ja ausalt täita, oleme võinud rabus elada, kindlustada oma iseseisvust ja säilitada seda nüüd ja tulevikus.

Edasi peaminister puudutas rahvaste eluühistumist N. Liidus, mille kohta ta tähendas, et N. Liit austab rahvaid ja nende iseseisvust.

deid, milline teadmine annab ka meile suurt isemist jõudu ja julgust.

Lõpuks peaminister dr. J. Vares käsitas rahva distsipliini küsimust, sõnades: Armsad kodanikud ja kaanvõitlejad! Lubage teld kõiki tänada, eriti aga organiseeritud tööliiskonda, et meie ei teeks enesele häbi distsipliinrikkumistega. Ärge laske oma distsipliinitunnet segi paisata!

Meie rahvas ei ole nii suur, et võiksime sellele korraldusega kaabu ja kaotusi tuua. Lõpetades oma kõne, pöördus uus peaminister kõigi Eesti Vabariigi kodanikkude poole palvega — jätkata rahulikult ja julgelt oma kutsesid, üteldes:

Töölisel tehasel ja käitistel, põlluharijatel oma maa mullal, mis talle jääb, haritlased oma kutseladel, koolitegelased, ametnikud kontorites, ärilennid, raudteelased, kalurid ja mere- mehed vetel, sõdurid ja kõik, kõik kodanikud! Töötage rõõmu ja suurima innuga meie armsa kodumaa hüvanguks ja õitsenguks!

Erakordsed olud, mis raskendavad ka uuenduste kohest elluviimist on Eesti ja Nõukogude Liidu vahel sõlmitud abistamisakti tingimuste täitmine, mida Vabariigi Valitsus tahab ja püüab ellu rakendada kõige kindlamalt ja siiralt. Ja siin tuleb üles kutsuda ühiskonda täielikule arusaamisele abistamisakti vajadusest ja tähtsusest ja ka sellest, et see mõningaid kitsendusi kaasa toob. Rahval omalt poolt tuleb kõigiti püüda soodustada samme, mis selleks astutakse.

See oleks praegu üldine töö kondikava.

Edasi märkis peaministri asetäitja veel, et ajalehed omalt poolt kaasa aitaksid ärevuse vaibumiseks, kus seda ehk veel olemas.

Üldise rahulikkuse vajadus on tarvilik ka selleks, et täita Nõukogude Liiduga sõlmitud lepingu kohustusi.

Igasugused korrarikkumised on sõlmitud abistamislepingu täitmise vastu ja toovad ühiskonna liikmetele kaasa paratamatult halbu tagajärgi, mida kodanikud peavad arvestama.

Vastates ajakirjanike poolt esitatud küsimustele, puudutas peaministri asetäitja prof. H. Kruus Petserimaal küsimust, tähendades, et lähemal ajal tuleb see korraldamine. Küsimuse kohta lehtede ilmumiseks loa saamiseks, tähendas ta, et tema arvates selleks takistusi ei tehta.

Edasi puudutati nende koolimajade küsimust, millesse on palgutatud meie sõjavägi. Peaministri asetäitja märkis, et seda küsimust korraldavad sõjaväeasutused, kuid sõjaväeasutused on ehk võimalik nii ümber paigutada, et koolitöö ei kannataks. Linnades osutub võib-olla küll paratamatuks, et mõnes koolimajas töötatakse hommikupooli ja ka pärastlõunal, nagu see ka varemalt kohati ruumide puudusel on olnud. Seda tingib olude paratamatus.

Mis puutub eraomanduse küsimusse siis suhtumine eraomandusse toimub täiesti seaduslikel alustel

ja et pole kahtlust ausalt teenitud eraomanduse puutumatuse. Selles küsimuses võivad kodanikud olla täiesti rahulikud. Vabariigi Valitsuse deklaratsioon on poind sellest küll märgitud, kuna deklaratsioon tuli koostada kiiresti ja kiirete asjaolude käigul. Valitsus loeb seda aga endast mõistetavaks.

Peaministri asetäitja jutuaajamine ajakirjandusele.

Kogu maal valitseb kord.

Peaministri asetäitja minister prof. Hans Kruus palus eile pärast lõunat oma juure ajakirjanduse esindajad, et informeerida ajakirjanduse kaudu laiemaid rahvahulki küsimustes, mis esile kerkinud viimastel päevil. Ta märkis, et muudatused, mis toimunud viimastel päevadel meie riiklikus elus, on tõesti väga suured. See on põhjustanud mõnel pool teatavat ärevust.

On tulnud teateid närvlikkusest, mis tekitatud nõrganärviliste isikute, aga võib-olla ka kuritahtlike olluste poolt. Olete võib-olla isegi kuulnud mõnestki kuuldu- sest. Kuid lähemal juurdlusel, mis kohe toimetatud, on igasugused kuuldused osutunud täiesti väljamõeldisteks. Mul on olnud võimalik kontrollida, et

igal pool valitseb tähefik

kord ja rahu ja 99 protsenti meie kodanikest on võtnud viimastel päevadel sündinut täielise rahu ja enesevalitsemisega.

Avalik kord ja julgeolek on kõigiti kindel ja töö jätkub samuti täiesti normaalselt.

Puudutades pankasid, tähendas peaministri asetäitja, et mõõdund nädala lõpul on neis märgata olnud teatavat rahutust. Juba teisipäevaks oli see olukord aga kadunud ja raha tagasivool pankadesse algas uuesti.

Et ärevust tekitada võivate kuulduste levitamine on ohtlik peab valitsus loomulikult kasutusele võtma seaduste piires kõige karmimad abinõud nende vastu, kes levitavad alusetuid kuuldusi.

Praegu on Vabariigi Valitsusel ja va-

litsusasutustel käed täis tööd.

Mitmesuguseid ümberkorraldusi elukäigus on tarvis teha kiiresti.

On vaja ju kiiresti välja töötada uuenduste kavad. Selle juures ei taheta aga ülespea-kaela teha midagi, kuid ei taheta ka asjata aega viita ühegi küsimuse juures. Vabariigi Valitsusel on siiramalt tösi taga oma deklaratsioonil avaldatud seisukohade elluviimisega.

On lihtsameelseid inimesi, kes arvavad, et ühiskondlikku elu saab ümber korraldada üleöö, ent rõhuv enamus meist teab, et see nii ei sünni ega saa sündida, ja et kõik see nõuab aega.

Osa tähtsaid otsuseid saab avalikkusele teatavaks juba lähemal päevil.

„Isa ja poeg“

128

Niiviisi lõbusalt lobisedes andis Annie Suthurst mulle võimaluse hallis ringi vaadata, mis oli väga kena ja mugav ruum oma hallide seinte, halli maiba ja punaste ustega.

Maave astus uhkusest järele halli. „Kas pole tore?“ küsis ta. Ja kui olin vastanud, et oli tõepoolest, niipalju, kui mina nägin, haaras ta mul käsivarrest ja näitas mulle kogu korterit. Ta magamistoas oli kaks voodit, „et õemaja võimaldada ka külalistele“, nagu ta ise seletas. Alkasti awanes maade aiale Berkeley Square'il. „Praegu ei paku see maade midagi,“ tähendas Maave, „aga kui hea on sinna vaadata siis, kui aed on roheline ja filmad on väsinud!“

„Argu Maave filmad kunagi väsinud!“ lausufin pühakult ja Maave tähendas selle peale: „Vähemalt mitte enne, kui nad on nii vanad, nagu mrs. Wendalli omad. Sa mäletad, Will?“

Do jaa, mäletasin muidugi. Mrs. Wendall oli nüüd furnud, kuid mul püüis ifka meel mees õhtu, millal Maave oli alanud talle teed.

„Maata,“ ütles Maave, avades ühe laeka. Selles oli väike seebripuust kastike ja kastis kuivanud roosi pudenevad jäänused. „See on roos, mille ta andis mulle tol õhtul. Ja maata seda.“ Maave ulatas mulle kaardi, mis oli asetatud roosijäänuste alla. „Sarah Wendall'ilt parimate termistustega Maave D'Kiorden'ile“, seisis seal wana inimese ebafindla käekirjaga.

Maatafin küsivalt Maavele.

„Kirjutasin talle otsekohe, kui tol suvel jõudsin Heronwaterisse,“ seletas ta, „ja ma ütlesin, et hoian tema kingitud roosi elu lõpuni. Siis saatsin ta mulle roosi säilitamiseks selle karbi. Ma pole sellest veel ühelegi hingele rääkinud peale sinu. See on mu õnnelarp. Olen seda kaasa kannud kõigil ringreisidel. Sarah Wendalli termistused väikeses karbis. Milline õnnelik naine ma olen! Sarah Wendall'i termistused, Mary Latteri kool, ja Willi näidend esinemiseks!“

Ta sulges kastike ja asetask selle tagasi laekasse. Jätkasime oma ringkäiku korteris, mis oli sifustatud moodsaime mõõbliga ja väga maitselt. Annie Suthurstil oli omaette tuba ja ta oli paigutanud sinna kodunt kaasa- toodud meodi, millest ta mehe surmast saadik ei raatsinud lahutada. Peale selle leidis seal igakuu maale ja muud ilusameid, mis Annie oli arvatas- vasti saanud pulmaringiks.

„See ruum paneks mu kistendama,“ seistask Maave, kui olime Annie toast väljunud, „kui ma Anniel nii väga ei hindaks.“

„Mõid õnnelik olla, et ta tuli. Mõõdustan sinuga koos. Kui oma kirs- jas ütlesid, et tahad mulle keetagi näidata, ei mõinud ma arvatagi, et see on Annie.“

Maave amas uffe elutuppa. „Annie on sulle ka üllatus. Kuid kirjas- meeldub üllatus on siin.“

Korv astus naeratama näoga lähemale. Tema tagapool seisis Maggie Donnelly.

„Korv, mu armas pois!“ Asetasin käed ta õlgadele. Seda oli hõlpus teha. Tema polnud nii palju kasvanud nagu Oliver ja oli minust meidi lühem, kuid tuge ja laiaõlaline. Ta tõsine, hallide filmadega nägu polnud palju muutunud, wälja arvatud, et naeratamisel tekkisid ta filmade ümber

Ta wanematel on Shotimaal mõis ja Pogson kutsub mind pühadeks sinna. Kuna ta perekond sõidab siit autoga ja meid tahetakse ka kohe kaasa võtta, pole mingit mõtet enne korrafs koju tulla.

Lugu on nii, et Pogsonitel on Shotimaal suur jahtlaev ja Poggy läib alati kermadpühade ajal seal, et aidata jahti põhjalikult järele vaadata ja juureks lorida seada. Ta teeb seda puhatast huvist — mitte sellepärast, et neil poleks võimalik palgata vastamat isikut.

Mulle meeldiks väga Pogsoniga Shotimaale kaasa minna ja lähemalt tutvuda jahti ehitusega. Pogson ütles, et võime koguni natuke ringi sõita, kui ilm on ilus ja wanemad lubavad.

Kui sul mu sõidu vastu midagi ei ole, kas oleksid siis nii kena ja saas- daksid mulle fraki, sest Pogson ütles, et nad riietuvad lõunasöögiks ümber. Ja seda ja muidugi tead, palju raha mulle saata ja sa võiksid mulle ka nõu anda, kui palju Pogsonite tennisasonnale jootraba anda.

Siis on veel üks asi, mida pean mainima, kuigi see on mulle piinlik. Arvan, et pean kaasa võtma ka kullast sigaretitarbi, mille mulle lahkesti kinkisid. Õnnetuseliks pantisin selle jõulumahajal, kuna mul oli rahapuudus ja ma ei tahtnud sinult küsida. Kas arvad, et saaksid selle wälja osta ja mu kätte saata? Tahaksin sulle saata wäljale summa, kuid mul ei ole praegu. Leiad pandipileti ümbrist, millele märgitud „Pandipilet“ ja mis asub Guy Boothby romaani „Ümber maailma naise pärast“ wahel. Maas- mat on mu toas, kirjutuslaua wajakpoolses ülemises laekas.

Su wiimastest kirjast selgub, et su näidend tuleb Londonis lavale umbes kermadpühade lõpul. Meelstati wiikifin esietendusel, kuid ma ei kahtle, et näidend jääb lavale niivõrd kauaks, et ka mul awaneb rööm seda nautida kas suvel või koguni jõulumahajal.

See on siis kõik. Lõõnitan veel kord, kui kahju mul on sigaretitarbi pärast, kuid ja muidugi mõistad, kui väga seda wajan.

Parimate termistustega Oliver.“

Olin tagasi Hampstead'is, kui Oliveri kiri saabus. Käfin otsekohe ta tuppa ja leidsin ümbriku, mis kandis pealkirja „Pandipilet“. Siis sõitsin linna ja lunastasin wälja oma sigaretitarbi.

„Kallis Oliver! — Olen loomulikult pettunud sind kermadpühade ajal mitte nähes, eriti kuna lootsin su tulekut „Tänama“ esietendusele. Siiski tundub, et Shotimaale sõit on juhust, mida ei tohiks jätta kasutamata. Sul awaneb võimalus tutvuda masinatega suuremal laemal ja sõlmida uusi tutvusi. Ja see on midagi wäärt.“

Saadan su ülikonna ja natuke raha. Mis puutub jootrabadesse, küsi Pogsonilt endalt. Pole waja teeselda, nagu oleksid harjunud wiikima ma- jades, kus palju teenreid. Ma ei kahtle, et Pogson on taibukas pois ja saab asjast aru.

Lunastasin sigaretitarbi wälja ja sa wõid selle kohe kätte saada, kui mak- sad mulle tagasi summa, mille tema eest wälja andsin. Ma ei salga: olin pettunud su talitusewiisist, kuid siiski rõõmus, et mulle wõite awalbasid. Kui sul on rahapuudus, teata mulle, ja kui põhjus, milleks seda wajan, on mõistlik, tead ju, et ma sulle raha ei keela. Ja sõna „mõistliku“ mõiste juures ei ole ma kirjariinaline. Kuid ära hakka laenufid tegema — olgu pandimajadest või mujalt.

Tiiskushaige lehma piima inimtoiduks tarvitamisest.

Vastus lug. nr. 66.286. Nagu teie küsimusest selgub, põeb lehm tiiskust. Tiiskushaige lehma piima võib keetmata inimtoiduks tarvitada, kui on tegemist kindlalt tiiskusega. Lahtise tiiskuse puhul, s. o. kui lehm eritab tiiskuspisilasi välisilma oma organismi eritistega või nõredega, nagu rõgaga, kuusega, roojaga, piimaga jne., ei tohi piima tarvitada keetmata inimtoiduks. Kui on tegemist udaratiiskusega, tuleb piim igal juhul keeta. Keetes kaotab piim osa vitamiinidest, mis on tähtsad toidained. Otseselt piima keeta pole soovitatav, sest küllaldaselt mõjub tiiskuspisilaste hävitamiseks pikemaajaline 10—15 min. kuumendamine 60—80 kraadi C järle. Sel puhul jäävad toidained piimas suuremalt jaolt puutumata.

Hobuse silma- ja jalgade haigusest.

Vastus lug. nr. 59.910. Nagu teie poolt esitatud haiguse kirjeldusest selgub, on hobusel perioodiline silmapõletik, missugune haigus kordub teatava ajavahemiku järele ja mille juures ravimine suuri tulemusi ei anna. Soovitav on loputada silmi 3% boorhappe lahuga ja hiljem puhtaks pühkida puhta rätikuga mööda karva. Peale selle võib silma puistata vähesel määral jodoform pulbrit.

Mis puutub hobuse jalgade haigusesse, siis on see juba liiga vana viga ja arvatavasti pingutavate vedude ja sõitude tagajärg, mis pärast ravimise suuremat enam ei mõju. Soovitav on jalgade kõõluseid masseerida 10% joodvasoogeeniga. Ka mõjub hästi teinekord sinisavi kompressid. Samuti mõjub teinekord hästi hobuse hoidmine põlvini järve- või merevees. Igatahes suuri lootusi nimetatud asjaoludele ei saa panna, mispärast oleks soovitatav näidata hobust ka jaoskonna vet.-arstile.

Veiste kondi-nõrkusest.

Vastus lug. „Helmest“. Veiste kondinõrkust on tänava võrdlemisi rohkesti, mille tõttu loomad lamama jäävad, kuid otsekohe ärilõppemisi pole seni palju teada. Nagu Teie kirjust selgub, on tegemist harukordse juhtumiga ja tingitud arvatavasti liig nõrkusest. Raviks on soovitatav anda loomadele vasevitrioli lahu 0,5% 5—6 supilusikatäit päevas. Samuti võiks proovida rauavitrioli lahu. Üksikul juhtumitel, eriti soohaiguse puhul annab häid tulemusi koo-balkloraatumi lahu andmine. Tähendatud lahu tehakse järgmiselt: 4 kg koo-balkloratumi lahustada ühes liitris vees ja sellest anda 2—3 supilusikatäit päevas lehma kohta joogiveega. Samuti tuleb anda vitakalki. Viimast anda koos jõusöödaga. Üldiselt paistab, et Teie lehmadel on mingi eri põhjus üldiseks nõrkuseks, mida peaks kohal selgitama ligem vet.-arst.

Vastus lugejale 43.583: Kui talu terves suures vallakoitu korraldusel rendile antud ja rendileping sõlmitud, siis ei saa talu omaniku pärandustombu hooldaja seda muuta ega osa maad tagasi nõuda rentnikult oma kasutusele. Hooldaja omavoli vastu võite jõuga astuda, ja teda talu maadele, mis teie valdusele üle antud, mitte lasta. Sealjuures ei tohi üle astuda hädakaitse piiridest, see on ilma tõelise vajaduseta ja hädahõltsu mitte omavoli tarvitaja ter-vist ega varandust rikkuda. Jõu tarvitamine on lubatud ainult kolle peale omavolitarvitamist, kuna hiljem tuleb õiguslik olukord jalule seada kohtu teel.

Vastus lugejale 56.199: Viivitusest tekkinud kahju saate nõuda tsiviilkohtu korras veeihingult, kui ta lepingu täitmisega seadusliku põh-juseta viivitanud on. See oleneb aga lepingu sisust, mille kohta küsimuses andmeid pole. Lepingu ärakirja nõudke veeühisusest, kui ta seda senini Teile kui lepinguasalisele pole väl-jä andnud. — Veejuhtmete kaevamise lõhutatud trummid peab uuendama ja parandama omal kulul veeühing kui kaevamise tööde teostaja, mitte aga tee kasutajad.

Vastus lugejale 37.549: Kui puudub maa-omanikuga vastav leping, siis võib maaomanik igal ajal tema maa peale ehitatud võõra hoo-ne äravedamist nõuda, tarbekorral tsiviilkohtu korras. Kui maaomanik lubas hoonet paigale jätta, siis peate seda kohtus tunnistajatega või muul teel tõendama. Peale selle peate tõen-dama lubaduse tähtaega, kui seda üldse anti. Tähtajata lubadust võib alati üles öelda ja hoonet ärakoristamist nõuda. — Maa eraldami-seks või edasiseks kasutamiseks ei ole muud teed kui maaomanikuga kokku leppida, milleks teda aga sundida ei saa, vaid see tema enda otsustada jääb. Eitaval korral peate tema maa pealt lahkuma.

Vastus lugejale 33610: Kui isast tes-tamenti ega muud seadusepärast korraldust surma korral järele ei jäänud, siis on pä-riljaks lapsed ja lesk, kes pärimise õigus-tesse kinnitatakse jagamatult, kusjuures les-sel on eluaegne kasutamise õigus talu pea-le. Lapsed jagamist ilma lese nõusolekuta tema eluajal nõuda ei saa, vaid võivad seda teha alles peale lese surma või uuesti abi-eihumist. Pojad pärivad võrdsetes osades. Peale pärijaks kinnitamist võite kohtuotsuse põhjal ennast kinnitada talu omanikkudeks Kui talu on ainult 28 ha suur, siis seda ilma Põllutööstusministeeriumi loata poolitada pärijate vahel ei saa.

Vastus lugejale 3486: Aed on talu pä-raldis, mis talu müügi korral ostja omandu-seks läheb, kui lepingu järele on talu müü-dud ühes päraldistega ja ala kohta pole eriliselt kokkulepet selle äraviimise kohta olemas. — Põhu väljaviimise eest võite kah-jutatu nõuda, kui see lepingu järele teile kuulub.

Vastus lugejale 34910: Rentnik peab külvikorrast kinni pidama ja kui ta seda oluliselt rikub, siis võib rendilepingu tühi-s-tamist ja väljatõstmist nõuda, kuigi seda põh-just rendilepingu lõpetamiseks pole lepingus ette nähtud, vaid juba seadus seda õigustab. Rendilepingu tühistamise nõudmine tuleb esitada jaoskonnakohtunikule kirjaliku nõu-depalvena.

Vastus lugejale 36199: Küsimuses kirjel-datud asjaoludel ei ole alust teie käest raa-dioaparaadis tekkinud rikke paranduskulu-sid nõuda, ammugi ei saa seda palgast kin-ni pidada. Teises korteris kraammimise eest lisatasu nõuda ei saa, kuna selleks kokku-lepe puudub tööandjaga.

Vastus lugejale 59461: Tunnistajate vas-tutuselevõtmisega võite oodata kuni koh-tuotsuseni, millal selgub, kas nende ebaõige tunnistus teie kahjuks otsust mõjutab ja kas kohus neid tunnistajaid üldse usaldanud on. Valekaebuse eest aga hoiduge, kuna see ka-ristatav on.

Üldine nõuanne.

Vastuseks lugejale 66152 teatame, et soovi-tud lehti on toimetusel veel järele. Soovikorral saadame Teile need, nii pea kui saadate meile kulde katteks 45 sendi väärtuses postmarke.

Kuldtähele 19. Meie lehe lugeja J. Orgmets, aadress pk. 34, Rakke, soovib, et Teie temale kirjutaksite oma haiguse asjus.

Soodustatud laenust masinate ostmiseks.

Vastuseks lugejale 6427. Soodustatud tin-gimusil antakse laenu järgmistele masinatele:

1. Uudismaaharimise riistad ja traktorid — laenu on 75% masinate ostuhinnast, 2%-ga, 3—5 aastaks.

2) Maatulundusmasinatele — reaskülvajad, kartulivõtjad, rohuiniitjad ühes viljalõikeapa-raatidega, rehepeksumasinate juure kuuluvad puhujad, traktori põllukünni adrad ja kultivaatorid, kiirviljakuivatad, isesidujad, linaharimismasinad, sõnnikulaotajad, lüpsimasinad ja teised uudismasinad.

3. Vesivarustuse sisseseadmiseks.

4) Vilja sortimispunktiledele tarvisminevate-le rakendusmasinatele ja mootoritele.

Laenu antakse üldiselt Pikalaenu Panga Maatulunduskapitalist, kud erinevatel tingimu-sil. Uudismaaharimise masinate ja traktorite muretemiseks antakse laenu kuni 1/2 masina ostuhinnast 2%-ga, 3—5 aastaks. Laenu saami-seks tuleb pöörduda Pikalaenu Panga Maatu-lunduskapitali nõukogu nimele, lisades kohali-ku põllumeeste pooldavat seisukohta tõendavat dokumenti tähendatud masinate muretemise asjas traktorijaama tarvis.

Maatulundusmasinaile antava laenu saami-seks tuleb esitada soovivavaldus otseselt eestä-hendatud nõukogu-le. Laenu ulatus on kuni 1/2 masina ostuhinnast, kolmeks aastaks 3 1/2%-iga. Laenu antakse kohaliku ühispanga kaudu,

Dr. A. Tamm'e vastused

Süüfilise haigusest.

Vastus lugejale 33 496. Otsustasite oma väl-javalituga ainult siis vahekorra astuda, kui ta teiega abiellub. Seda on ta teinud, kuid para-ku tumestavad teie õnne taevast sünged pilved. On selgunud, et mees juba kümme aastat põeb süüfilist haigust ja on selle aja kestel kolm kursust süüfilisvastast ravi saanud. Kuue aasta eest on tehtud vereproov, mis aga jaatavalt (positiivselt) välja kukkunud ja mille alusel ra-vija arst Tartus tungivalt soovitanud edasi ra-vida ja teatavatest kindlastest ja kainelest elu-viisidest kinni pidada. Seda aga kahjuks teie praegune mees ei pane tähele. Pean raskeid etteheiteid teie abikaasale tegema: leian, et see on tema poolt väga alatu legu olnud teiega abielluda, kuna ta ise kindlasti oma raskest haigusest ja selle tagajärjest teadlik oli. Veel hullem lugu aga on, et ta ennast sugugi ei ravi, vaid kõik teeb, et tema tervislik seisukord veel halvemaks läheks. Igatahes kooselamine niisu-guse mehega on teile tervislikult väga karde-tav ja on ainult aja küsimus, et teie ka haigeks ei jää. Niisugustel tingimustel on võimatu jä-reltuleva soo peale mõelda, kui teie mitte si-hilikult ei taha oma last idioodina või päritava süüfilistikuks näha. Loodetavasti teil niisugust tahet ei või olla. Kui teie abikaasa siiski aru pähe võtab (eeldades, et teie temaga tahate koos elada) ja ennast püsivalt ravima hakkab, seejuures veel mõistlikke elukombeid peab, võib paari aastase ravimise järele (selle all mõistan 4—5 kursust ühes vaheaegadega, mis umbes niipalju aega võtavad) loota, et ta oma haigusest vabaneb. Siis tuleb veel paari aas-ta kestes vähemalt üks vereproov (soovitatav ka Wassermanni reaktsioon selgroo üdist) aastas teha ja kui need eitavaid (negatiivseid) tagajär-gi annavad, võite juba mõelda järelluleva soo peale. Niisuguste asjadega ei tohi mitte mäh-gida ega kergemeelselt ümber käia, kui teie ei taha mitte oma vigase lapse needmisi kogu eluaja kuulata. Minu nõuanne oleks, et teie oma mehest lahku läheksite, sest leian, et ta väga ebaausalt teie suhtes on toiminud. Kar-dan väga, et tal niipalju meeleskindlust ja tah-tejõudu olema saab, et ennast püsivalt kätte võtab, alkoholist loobub ja edukalt oma raske haiguse ravimisele asub. Kui teie aga oma me-hest loobuda ei suuda või ei taha, siis on see muidugi teie isiklik asi. Hoiatanud ma teid olen.

missuguselt tuleb enne saavutada nõusolek laenu kindlustamiseks ja see laenu sooviaval-duses ära märkida. Kuna teie ei märgi oma kü-simuses täpselt masinat, mille muretemiseks laenu soovite, on teile raske anda päris täpset vastust. Soovitame vastava järelepärimise-ga pöörduda Põllutöökoja Põllumajandustehnilise Talituse poole või kohaliku maatulunduskonsu-lendi poole.

Maata, kui karmiks ja nõudlikuks su isa on läinud! Kuid midagi pole parata.

Heronwateris oli mul väga mugav. Töötafin kogu aja näidendi ka-lal. Kapten Judas käis lahkimispäeval mind külastamas ja rõhutas vä-hemalt tosin korda, et pean sind teroitoma.

Wõta vastu ka minu teroitused ja tea, et olen alati sind armastam isa."

Nii juhtus, et ka keraapühadine koolivaheaeas möödus, ilma et Oliver oleks teada saanud mu kihlumiseft Liviaga.

21. peatükk.

Ufufime Heronwaterist marakult teele ja Martin saavutas seeford pa-rema kiiruse kui sinnaõidul. Juba kell neli olime kodus ja ma helistafin otsekohe Liviiale. Ta tegi ettepaneku wälja minna õhtustama. Kui tema korterisfe jõudfin, istus ta klaveri ees, riietatuna õhtukleitil. Ta ei kattes-tanud mängu, waid wiipas ainult peaga, et wõtafin istet. Ta ilme oli tõsine ja ta kordas mõnda nooti mitmel korral. Ükki langetas ta käed rüppe.

„Komponeerisin,“ tähendas ta naeratades.

„Eul on jälle uus ala.“

„Jah; üks laul. Kuula! Ka sõnad on mu enda luuletatud.“

Ja Livia hakkas uuesti mängima ning laulis mulle ette wäikefe armas-tuslaulu.

„Wiimistlen seda meel,“ ütles ta tõustes, „ja müün ta siis chf Wert-heimile. Ta wõib seda kasutada mõne rewüü jaoks. — Ole hea, wõta sigaretti.“

Ta õfutas hõbetoofile kaminafimfil. Selle kõrwal afetfes kiri, mis kan-dis Oliveri kirjutatud aadressfi. Kirja nägemine jahmatas mind, kuid juut-fin teefelba üfšfõifkuft.

„Olete ifka wael Oliveriga kirjawõhetufes,“ tähendasfin ümbrikule ofu-tades.

„Nõõmustan, kui Oliver teada faab, et oleme kihlatud,“ ütles Livia lü-hidalt.

Ma ei läitnud sigaretti, waid sammufin üle toa ja sirutafin käe ümber Livia piha. Ta tõstis nää fuudlusfeks, nagu oleks fee alles praegu talle meenunud. Paskufin toolile ja tõmbafin ta oma põlwebele.

„Ütlefid Raevele, et meil ei ole abiellumifega kiiret. Küfifid oma kirjas, kas fee on ka minu armamus. Wastan sulle nüüd, et ei ole.“ Euudlefin teda laugudele. „Mu fudamefe, mida me ootame? Abiellugem warsti.“

Ta fõrmifes mu kuue rewääri ja raputas aeglaselt peab. „Kallim, kar-ban nii wäga, et fahetfed,“ ütles ta langetatud pilgul.

„On fee tõesti ainus põhjus?“ küfifin. „Kui jah, fiis jata fee kohe kõr-wale. Kuid on fee tõesti ainus?“

„See on üfs põhjustef.“

„Ja milline on teine?“

„Ah, tahafin olla kindel!“ hüüdis ta üles hüpatas, et pole mingit kahjust! — Ta oli wõtnud kirja kaminafimfilil ja sõna „fah-tus“ juures rebis ta selle puruks ja wiskas tulle. Siis tuli ta, afetus mu toolitoele ja filitas mu juufkeid, mis olid nüüd juba õige hallid. Kuid ta fõneles fõbralikult, nagu tahtes famamõrra rahustada ennaft, nagu mindfi.

„Sa fuudad mind end armastama panna, Will, efs ju?“

Meeleavaldused linnades.

Pöördelised päevad möödunud reedel. — Tervitused punaarmeele ja N. Liidu juhtidele Stalinile, Molotovile ja teistele. — Poliitvangid vabastati ja heisati punane lipp Pika Hermani torni.

Möödunud reede kujunes meie riiklikus elus pöördeliseks päevaks. Töölised ilmusid töökohtadest tänavale nõudma senise valitsuse tagandamist ja asendamist valitsusega, kes täidaks siiralt ja ausalt N. Liidu ja Eesti vahel sõlmitud vastastikust abistamispakti. Tööliste meeleavaldusi peeti peagu kõigis linnades.

Tallinnas kogunesid töölised punaste lippude lehvides Vabadusväljakule. Loosungid lippudel nõudsid valitsuse lahkimist, sellise valitsuse kujundamist, kes täidaks Nõukogude Liiduga sõlmitud pakti. Loosungites lasti elada Nõukogude Liidu rahvast ja nende juhte ning võimsat punaarmeed.

Vabadusväljakule kogunenud tööliste kõneles esimesena riitustööliste kutseühingu tegelane O. Pärn, kes avaldas otsekohesemat tänu ja austust kuulsusrikkale ja kangelaslikule punaarmeele, kes oma õlgadele on võtnud Eesti rahva julgeoleku kaitse. Kõneleja lasi elada N. Liidu rahvast ja maailmatööliste tarka ja suurt juhti seltsimees Stalin.

Kõnede lõppedes kajasid võimsad tervitused siinviibiva punaarmee esindajale, seltsimees Stalinile, Molotovile, Voroshilovile, Timoshenkole, Zhdanovile ja teistele.

Meeleavalduste lõpul võeti vastu järgmised resolutsioonid:

Meeleavaldajate poolt vastu võetud resolutsioonid.

1. Tänu Eesti ja Nõukogude Liidu vahel sõlmitud abistamispaktile Eesti on eemale jäänud sõjast ja Eesti majanduselu on võinud areneda võrdlemisi normaalselt. Saades aga teada, et Eesti Valitsus on avaldanud tegevust, mis on suunatud N. Liidu vastu, konstateerime, et sarnane tegevus leiab sügavat hukkamõistmist Eesti töötavate hulka poolt.

2. Nõuame valitsust, kes oleks täielikult N. Liidule sõbralik ja täidaks ausalt sõlmitud pakti.

3. Nõuame kaitseliidu laialisaatmist, kus on eriti arendatud N. Liidu vastast meeleolu, riigiparaadi puhastamist ja kõigi elementide väljajuurimist, kes kahjustavad Nõuk. Liidu ja Eesti suhteid.

4. Arvesse võttes, et koosolekute, ajakirjanduse, ühinemisvabaduse ja muud kitsendused takistavad töötavate hulkaade võitlust olukorra parandamise eest, nõuame nende kitsenduste kaotamist ja luba tööliste poliitilise partei asutamiseks.

5. Nõuame üldist amnestiat töörahva huvide eest võidelnud poliitvangidele ja suletud tööliiorganisatsioonide uuestiavast.

6. Nõuame tööpaikade tõstmist ja töötutele töö murestamisest.

Meeleavaldajad liikusid Vabadusväljakult Toompeale, kus esitati nõudmised peaminister prof. J. Uluotsale. Toompealt siirduti Pika tänava kaudu Kadriorgu. Mööduti Pikal tänaval N. Liidu saatkonnast, kus rõdule olid ilmunud N.

Liidu ülemnõukogu presiidiumi liige A. A. Zhdanov, saadik Nikitin ja punaarmee lasi, keda tervitati vaimustatult elagu hüüete, laulu ja lilledega.

Seejärel sammuti Kadriorgu, et President K. Pätsile esitada tööliste nõudmised. President ilmus lossi rõdule koos kindral J. Laidoneriga. President K. Pätsi püie kõnelda lämmatati vahele hüüetega. Meeleavaldajad nõudsid poliitvangide vabastamist. Kui President keeldus selle nõudmise täitmist, kõlasid hüüded:

„Lähme vabastame poliitilised vangid“, mille järele asutigi teele Kalaranda keskvangla poole. Meeleavaldajad kogunesid keskvangla ette, samuti ka Vabadusväljakul ja rongkäigul viibisid punaarmee soomusmasinad ja punaarmee lased.

Mõneajalise ootamise järele avanesid vangla väravad ja väljusid vabastatud poliitilised vangid, keda võeti vastu tervituste ja lilledega. Peale kõnesid, kõnelesid tööliste punaarmee esindajad ja vanglast vabanenud, siirduti Toompeale, kus võeti relvad lossi vahtkonnalt ja toodi alla Pikk Hermani tornist sini-must-valge lipp ja heisati selle asemele punane lipp.

Järgnevalt töölised võtsid relvad poliitseiasutistelt ja sõjaväeosadelt, mis ei lõppenud ka ilma verevalamiseta, enne kui uue valitsuse siseminister Maksim Unti poolt oli korraldus tehtud relvade äraandmiseks politseile ja sõjaväeosadele.

Meeleavaldused teistes linnades.

Samuti kui Tallinnas, toimusid ka meeleavaldused reedel teistes linnades, milledes võeti vastu resolutsioone, mis ühtisid Tallinnas vastuvõetud resolutsioonidega. Kõikjal lasti elada punaarmeed, Stalin, Molotovi, Zhdanovit ja teisi Nõukogude Liidu juhtivaid tegelasi.

Läti uue valitsuse ülesanded.

Riigiparaat põhjalikule puhastamisele.

(Leta.) Läti siseminister Villis Lācis esines eile õhtul raadiokõnega, milles ta ütles muuseas: Uus valitsus peab oma ülesandeks täita ausalt ja ilma põiklema vastastikust abistamiselepingut, mis on sõlmitud Läti ja N. Liidu vahel, ja selle lepingu alusel teostada järjekindlalt ja järkjärgult Läti N. Liidu stabiilselt liitu. Uus valitsus on sügavasti veendunud, et ainult selline tee võimaldab Läti riigi ja kogu rahva hüvanguks ja õnne.

Meie rahva kõige laialdasemad ringkonnad saavad aru ja mõistavad selle ajaloolise tunni tähtsust. Läti rahvas on palju aastaid kannatanud õiglusetu ja ebaseaduslikkuse surve all. Nüüd on meie rahvas vaba. Plutokraatlik režiim on kokku varisenud. Siseministeeriumi tähtsaim ülesanne seisab nüüd selles, et puhastada riigiparaati täielikult reaktisoonilistest elementidest ja rahvavaenlastest.

Mõningad ringkonnad on avaldanud mitmesuguseid provokaatorlikke kuulusi, püüdes külvata rahva seas umbusaldust uue valitsuse ja meie suure sõbra N. Liidu vastu. Siseministeerium on otsustanud kõige kindla-

Läti kaitseliidult relvad ära.

(Leta.) Läti peaminister ja sõjaminister on avaldanud valitsuse otsuse, mille järele avaliku korra ja julgeoleku huvides kaitseliit ja kõik kodanikud peavad ära andma oma relvad, välja arvatud jahipüssid ja väikekaliibrilised relvad. Relvade äraandmine peab toimuma kolme päeva jooksul. See ei käi nende isikute kohta, kes kannavad relvi teenistuskohustustel. Selle korralduse vastu eksijaid karistatakse kuni üheaastase vangistusega või rahatrahviga kuni 5000 lati suuruses.

Eelpoolvaldatud valitsuse otsuse teostamise kohta sõjaminister on avaldanud instruksiooni,

Isamaaliit suletakse — Kaitseliit likvideeritakse.

Siseminister Maksim Unt on märkinud, et täna, s. o. 26. juunil, suletakse sisekaitseülesannet otsusega isamaaliit. Sulgemise motiivina märgitakse, et isamaaliit on ainus poliitiline erakond, kes on arendanud tegevust, mis on vastolus eesti rahva huvidega. Kuna isamaaliit on teostanud valimistulemuste võltsimisi ja ähvardanud ülesseatud kandidaate, siis siseminister M. Unt on märkinud, et isamaaliidu sulgemisele peaks järgnema nende tegelaste kohtu alla andmine.

Täna on oodata ka Vabariigi Valitsuse otsust kaitseliidu likvideerimise kohta. Kaitseliidu likvideerimine tehakse kuulda vasti ülesandeks Siseministeeriumile.

Meie sise- ja välispoliitika suunad.

Välisminister N. Andresen selgitas valitsuse poliitikat Tallinnas peetud koosolekul.

Esmaspäeval Tallinnas Kopli rahvamajas peetud koosolekul esines kõnega uus välisminister N. Andresen, selgitades lähemalt uue valitsuse sise- ja välispoliitika suundi.

Selle järgi on uue valitsuse välispoliitika kindla ida-suunaga. Välisminister lisas, et meil saab olla nüüdsest peale vaid üks liitlane, Nõukogude Liit, kes ei sega end meie siseasjadesse.

Sisepoliitika kohta seletas välisminister, et see peab nüüdsest peale lähtuma rohkem kui kunagi varemini just välispoliitikast. Valitsuse poliitikale suuna andmisel arvestatakse edaspidi tööliiklasi soove ja jõude, kuid sellepärast ei valitse Eestis veel töörahva diktatuur. Valitsus tahab olla kõigi töötavate kihtide esindaja, kelle ülesandeks on senisest veel rohkem kõigi töötavate kihtide kaasatõmbamine õigeks koostööks. Edasi selgitas välisminister, et vähemusrahvuste tagakiusamine tuleb lõpetada, seda eriti vene ja juudi vähemusrahva kohta. Kõik kodanikud Eestis kõigist rahvuskihidest peavad endid tundma üheväärsetena.

Edasi välisminister selgitas kindla korra vajadust, et iga suli ei saaks esindada revolutsionäärima. Kriminaalsed elemendid tuleb kiiremas korras saata sinna, kus nende õige koht. Ühtlasi tuleb välispolitsei ümber korraldada.

Uue valitsuse deklaratsioon.

Laupäeval avaldatud ja meie lehes teisel ära toodud uue Vabariigi Valitsuse deklaratsioon annab üldjoonelised tugipunktid, mille alusel uus Valitsus kavatses arendada oma tegevust, et teenida Eesti rahvast, tema huvisid ja lootusi ülimäl määral.

Kõigepealt Valitsuse deklaratsioonis peatutakse eelmise valitsuse tegevuse juures, millisele tehakse etteheiteid Nõukogude Liiduga sõlmitud vastastikuse abistamispakti elluviimise ebaausas täitmises. Uus valitsus omalt poolt tahab siiralt ja otsekoheselt täita Eesti ja Nõuk. Liidu vahel sõlmitud abistamispakti ning kõigiti soodustada selle elluviimist.

Sisepoliitikas kogu valitsuse püüded on suunatud rahva õiguste täielikule maksmapanekule, mille saavutamiseks Vabariigi Valitsus peab tarvilikuks demokraatliku korra rakendamist. Lähtudes sellest, vaatekohast, V. Valitsuse deklaratsioon näeb ette Riigivolikogu ja Riiginõukogu laialisaatmise võimaluse ja uute valimiste läbiviimise. Kuna Valitsuse deklaratsioon näeb ette demokraatliku korra sisseseadimise ja selle kindlustamise, siis vabade valimiste juures peaks kindlustatud olema sõna-, koosolekute- ja trükitavabadus, ilma milleta ei ole mõeldav demokraatliku korra kohaselt vabade valimiste läbiviimine ja rahva tõeline tahteavaldus. Kuna demokraatlik kord eeldab erakondade olemasolu, siis peaks võimalus antama ka endistel suletud poliitilistel erakondadel uuesti vabalt teotsemiseks. Vastasel korral ei ole teostatav deklareeritud demokraatliku korra rakendamine ega ka kindlustatud rahva kõikide kihtide üheväärsus. Hinnates Vabariigi Valitsuse demokraatlike vaateid võib lootma jääda ainult valitsuse vastavate lubaduste täitmisele.

Tingitud uue Vabariigi Valitsuse demokraatiseerivast suunast, uue valitsuse üheks ligemaks eesmärgiks on kohalike omavalitsuste reform, mis kindlustaks rahva kõigi kihtide osavõtu omavalitsuslikust tööst.

Nii valitsuse deklaratsioonist kui ka Peaministri ja selle asetäitja hilisemaist sõnavõttudest selgub, et Valitsus tahab enese ümber koondada kõiki Eesti kodanikke, vaatamata nende sotsiaalsele olukorrale, rahvusele, soole või usule. See peaks hajutama need esialgsed kartused,

mis tekkisid üheaegselt ärevate päevadega möödunud reedel. Samuti hajutavad hilisemad seletused valitsusliikmeilt arvamusel eraomanduse kaotamisest. Need seletused peaksid kindlustama kõigile ausalt saadud eraomanduse kaitse.

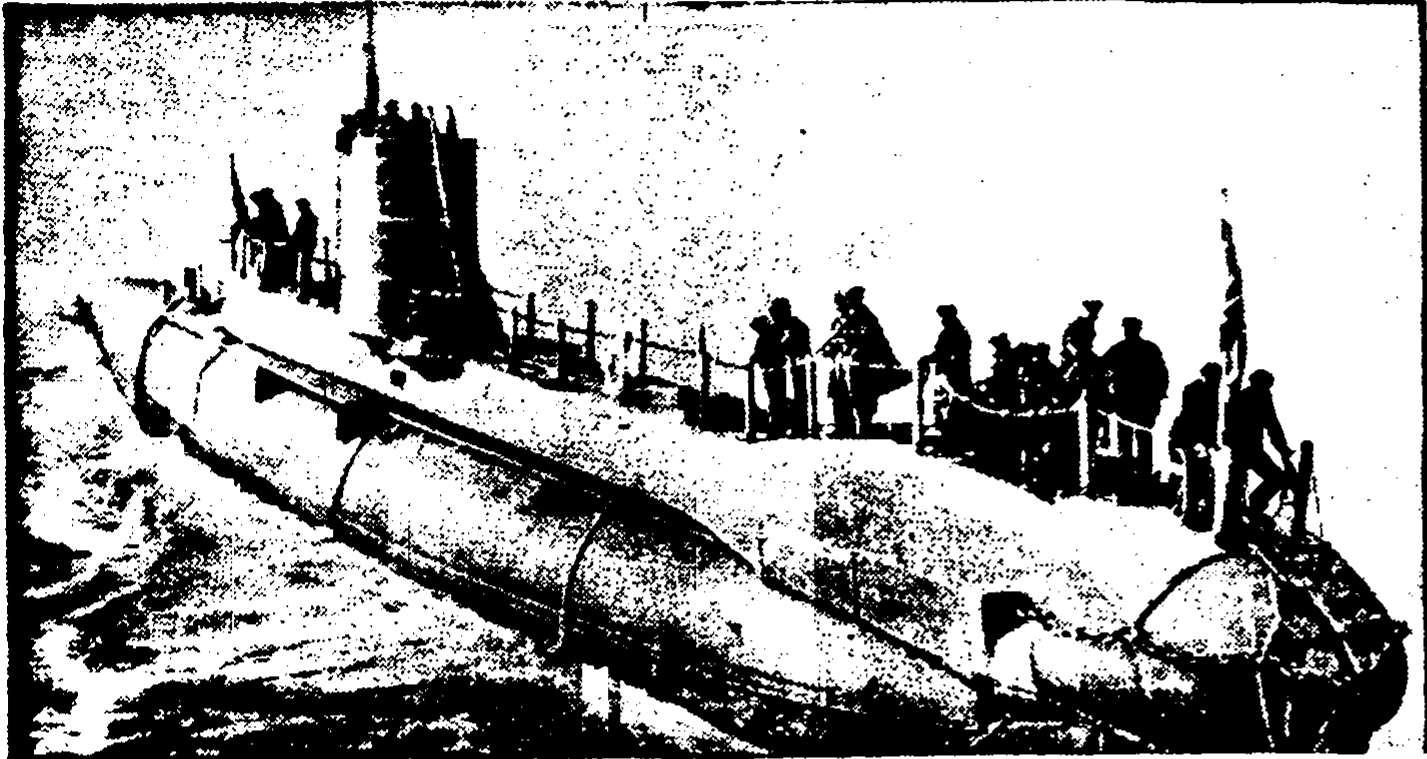
Vabariigi Valitsus võtab tarvitusele kõik abinõud Eesti majandusliku elu, kaubanduse ja tööstuse, arendamiseks lihtsades koostöös meie suure idanaabri ja liitlase Nõuk. Liiduga. Kuna juba möödunud sõjakuud on näidanud, et tihenatud majandussuhted Nõukogude Liidu ja Eesti vahel, aitasid suurelt kaasa meie kaubanduse ja tööstuse edule, siis peaksid meie majandusringkonnad sellele suhtuma soojalt.

Kuna Eesti on põllumajanduslik maa, kus kaks kolmandikku rahvast leiab ülalpidamist põllundusest, siis uue Vabariigi Valitsuse deklaratsioonis seatakse eesmärgiks seaduste rakendamist, mis on jalikud põllumeeste majanduse ja kultuuri edendamiseks ja tõstmiseks. Kui uus Valitsus seab oma üldsuunaks töötava rahva eest hoolitsemise, — mis ei saagi olla teisiti — siis on vaevalt leida teed, mis viiks mööda põllumehest. Põllumees oma põllul raske tööga varavalgest hilisõhtuni on samas loovas töös kui tööline tehases. Meie loodame, et uus Valitsus ei jäta arvestamata ühtegi põllumeeskonna põhjendatud vajadust ega õigustatud nõudmist. Kuigi Valitsuse üldsõnalisel deklaratsioonis puuduvad lähemad sammud ja kavad põllumajanduse ja kultuuri edendamiseks, võime vankumatult loota, et Eesti arvukaim rahvakiht ei tohi jääda kõrvalossa ega ka eemale riiklikust juhtimise tööst. Eesti talupoeg on nurgakivi meie riiklikule iseseisvusele ja tema tähtsus ei ole langenud karvavõrdki ka praegusel ajal.

Kui tõsta esile veel Peaministri jaanipäeva õhtu sõnavõtt — mis peaks täiendama Valitsuse deklaratsiooni — isamaa-armastuse tunnet, mis igas eestlases peaks määravaks teguriks olema tema tegudes ja avaldustes, siis võime loota uue Valitsuse deklaratsioonis ainult head tahet läbi viia meie rahvas praeguse aja raskustest vastu õnnelikule tulevikule. Selle parema tuleviku pandiks on aga Peaminister dr. J. Varese sõnad:

„Kes on sündinud eestlaseks, see jääb ka selleks — ükskõik missugustes olukordades.“

Elu allveelaevas nüüdse sõja ajal.

Allveelaev poalvee sõidul.

Maailmasõja ajal arvati veel, et kui peale mõnede veemürskude, mis allveelaeva suunas lastud, oli kerkis veepinnale, oleval see kindlaks tõenduseks, et veelune paat on hävitatud. Praegusel ajal võib aga iga allveelaev vabalt õli veepinnale lasta, et tagaajajates eksiarvamist tekitada, nagu oleks ta hukkunud. Allveelaeva sisemus on suur masinate rüüstik, mida võiks lundlikkuse poolest võrrelda ainult taskukella mehhanismiga. Suur sõjaegne laevameeskond elab paadis kokkukuhjatult, sest et sõda piirab igasuguseid mugavusi; kes meeskonnas vaba on, veedab oma vaba aja peaaegu ainult magamisega, sest ta teab, et hädakorral kutsutakse ta kohe välja ja siis algab närvepingutav töö, mis võib kesta mitu tundi. Peale selle on teada, et magav inimene tarvitab vähem õhku kui liikuv inimene ja õhk on veelaluses paadis

kõige kallim vara.

Ka on suitsetamine veelaluses paadis keelatud. Magamisesemad seisavad alati soojad, sest tahkub üks mees, siis on kohe uus asemel, harva saab ennast sealjuures täielikult labil riietada. Osa mehi magab ruumiipuudusel koosviibimise ruumi laudadel ja, kui paat vee peal sõidab, siis laeva dekil. Õige sageli tuleb meeskonnal ilmastiku viperuste all kannatada: suurema bulga riidevarustuse jaoks ei leidu laevas ruumi ja sealjuures võib veelaluses paadis, kui see põhjamaa vetes sõidab, õige külmaks minna. Lõunas, troopikavöö lähedal, tõuseb aga soojus paadi sisemuses mõnikord kuni 60 kraadini. Meeskonna elu kõlkvõimsad otsustajad on elektrivool ja õhk, nendega tuleb alati kokkuhoidlik olla. Sel põhjusel ei ole veelaluse paadi kiirus vee all kuigi suur, tavaliselt arvestatakse kuni 15 kilomeetrit tunnis ja see äärmiselt arv ka ainult siis, kui paati varitseb hädahoht... Kogu allveelaeva

edu saladus

seisab selles: leida õige koht, kuhu ennast vaenlase ründamiseks asetada. Paadi juht, kui kogenud meremees, peab talpama, kust vae-

nulik laev möödub, ja tal tuleb siis oma ohvrit võimalikult lähedalt tabada. Mõeldugi on veelalusel paadil ka võimalik veepinnale tõusta ja vastast jälgides kahurilasuga tabada. vaevall jätkub aga paadi komandöri julgust seda siis teha, kui vastaseks on

veelaluste paatide kurjem vaenlane

— sõjalaevade liiki kuuluv hävitaja. Nõnda, nagu kajakas kala oma noka vahele haarab ja selle alla neelab, võib hävitaja veelalusele paadile lõpu teha.

Allveelaeva juht valib enda äranägemisel parima varitsemise punkti. Et mööda aga vaenlase laev küllalt lähedalt, siis on hea juhus kaotsi läinud. Aitab paadi ohver, et veelalune paat on ta läheduses, siis võib tihti siiski sõiduga veelaluse paadi poolt väljalastud torpeedo tabamisest pääseda. Ainult paadi periskoop, see on torupeegel, mis paadist vee peale juhitakse, kerkib hetkeks — 2—3 minutiks — enne torpeedo väljalaskmist veepinnale, kuid tõmmatakse kohe jälle tgaasi, sest vaenlane ei tohi märgata, et „surm“ on lähedal.

Praeguses sõjas on nii mõnigi kord ette tulnud, et vaenlase veelalune paat bilis laevade karavani ja selle saatjate hävitajate vahele, siis hetkeks kerkis periskoop veepinnale ja juba kõlas torpeedost tabatud laeva kohutav plahvatus. On torpeedo pressitud õhu abil välja lastud, laskub paat umbes 30 mtr. sügavusele, võib uue suuna ja põgeneb suurima kiirusega lahinguplatsilt.

Langevad tagaajajate poolt väljalastud mürsud paadi lähedale, siis saab paat tublisti pööratud ja meeskond sellest segipaisatud, praegu alati lõhkevad siis ka elektrilised hõõglambid ja iga aparaadi osuti tantsib sila-sinna. Kui laeva komandöri tähelepanelikult vette heidetud mürskude lõhkumist jälgib, võib ta enda ja tagaajajate vahel oleva maa võrdlemisi täpselt kindlaks teha. On vaenlased väga lähedal, siis pannakse kõik laeva masinad seisma, sest nende töötamine võiks paadi asukoha ära anda, õli lastakse veepinnale kerkida, et simuleerida

Rootsi kroonprints käis Ojamaa saarel.

ETA. Stockholm, 21. juunil.
(DNB.) Rootsi kroonprints sooritas teisipäevast kuni neljapäevani inspektsioonireisi Ojamaa saarel, kus ta külastas ka sealset kasarmuid ja kindlustusi.

Ametlikult poolt teatatakse, et „Dagens Nyheteri“ teade, mille järele kuningas esinevat täna riigipäeval suulise läkitusega, et vasta töslasjadele. Olevat tegemist kuninga juhatusel valitsuse istungil heakskiidetud valitsuse deklaratsiooniga. Mainitud deklaratsiooni kohta ei ole ametlikult poolt midagi avaldatud.

Lätis rohkesti metsapõlemisi.

ETA. Riia, 21. juunil.
(Leta.) Pideva kuiva ilma lagajärjel sagenevad üha metsapõlemised. Käesoleval hooajal on teatatud juba 254 metsapõlemisjuhtumit. Metsadepartemang kutsub kõiki elanikke üles olla äärmiselt ettevaatlik tulega ümberkäimises.

Fantoom

400.000 Briti sõdurit oli saadetud Prantsusmaale.

Inglased tõrjuvad prantslaste poolt tehtud etteheited tagasi.

ETA. London, 25. juunil.
(Renter.) Londoni autoriteetset ringkonnad kommenteerivad täna seletust, millega esmaspäeva õhtul esines Ameerika ajakirjanikele Prantsuse propaganda ülemkomissar Jean Prouvost. Viimane arvustas sel puhul teravalt inglise valitsuse käitumist. Londoni kommentaarid üteldakse muuseas:

Prouvosti seletus on algusest lõpuni ebatäpne. On täiesti vale, nagu oleks Briti valitsus kunagi lubanud saata Prantsusmaale 26 diviisi vaenulikkuste esimeste kuude jooksul. Vastupidi, läbirääkimistel Prantsuse kindralstaabiga märgiti, et esimese sõja-aasta kestel Briti sõjaväeline pingutus teostab vaid piiratud määral. Sündmuste jooksul saadeti Prantsusmaale 400.000 Briti sõdurit — kontingent, mis, nagu Churchill 18. juunil alamkojas leatas, vastas Briti valitsuse poolt endale võetud kohustus-tele. Briti toetus õhus ületas suurel määral Prantsuse kindralstaabi lubatud toetuse. Küll on aga tõsi, et sõjavarustuse puuduse tagajärjel kutsuti Suur-Britannias vähem aastakäike lipude alla kui Prantsusmaal.

Kuid Prouvost ei maininud tõsiasja, et sajad tuhanded vabatahtlikud, kes olid vanemad kui 28 aastat, ühinesid Briti sõjavõimudega.

Teiselt poolt Churchill seletas 18. juunil alamkojas, et Briti valitsus ei ole võinud vahastada Prantsuse valitsust kohustusest mitte sõlmida separaatrahu. Sellest informeeriti Prantsuse valitsust. Prouvost mõõnas nüüd, et 12. juunil Prantsuse valitsus asus seisukohale, et ükskõik kas Prantsusmaa sõlmib vaherahu

või mitte, ta ei pääse täielikust okupatsioonist, teiste sõnadega — kapituleerumine ei mõjutaks Saksa tingimusi. See ongi, mispärast paljud prantslased soovisid ja soovivad veel jätkata võitlust koos inglismaaga.

Briti impeeriumi otsus jätkata võitlust on ainsaks lootuseks Prantsusmaale. On raske näha, millistel põhjustel ükskõik missugune patriootiline prantslane võiks arvustada seda otsust.

Pommiplahvatus New Yorgis.

ETA. New York, 21. juunil.

(DNB.) New Yorgi firma „Deutscher Handels- und Wirtschaftsdienst“ büroosse visati neljapäeva pärastlõunal seni teadmatute isikute poolt pomm. Pomm plahvatas ja vigastas mõningaid isikuid, nende hulgas firma üht ametnikku. Samas hoones üks kord kõrgemal asuv Saksa peakonsulaat jäi kahjustamata.

Ühe hoone esimesel korral New Yorgi idapoolses linnajaos, kus asub kommunistliku erakonna büroo ja kommunistlik leht „Daily Worker“, oli täna pommiplahvatus. Seniste teadete järele pole keegi saanud vigastada.

lennukeid, tanke, suurtükke ja kuule.

Sõjaline oht on kasvanud ja rahvusvaheline olukord on rikas üllatustest. Töölised peavad töötama vähemalt 8 tundi päevas.

ETA. Moskva, 26. juunil. (TASS.) Avaldati Uleliidulise ametiühingute liidu kesknõukogu üleskutse kõigile töölisele, inseneridele, tehnikuile, teenijale ja kõigile ametiühingute liikmeile, mis käib järgmiselt: Kapitalistlik maailm on uuesti vapustatud maailmasõjast. Teine imperialistlik sõda on juba haaranud maailma elanikkonnast üle poole. Euroopa, Aasia, Ameerika, Aafrika ja Austraalia kapitalistlik maailm on tööstus, transport ja põllumundus täielikult allutatud sõja huvidel. Kapitalistliku ekspluateerimise press keeratud kuni viimase — töölised töötavad 10, 12 ja enam tunde päevas ja on ära jäetud puhapäevad ja pühad. Sellise rahvamajanduse üldise sõjastamisega on imperialistlikud riigid suuresti tõstnud kõigi relvalüükide tootmist. Seega on kasvanud sõjaline oht meie maale ja rahvusvaheline olukord on rikas üllatustest. Sellises olukorras peab meie maa, kes on ustav rahupoliitikale, Nõukogude Liidu rahvaste huvides veel rohkem tõstma oma majanduslikku kaitsevõimsust. Meie maa ei tohi mitte vähem ettevalmistatud olla relvastusainete ja teiste vajalike kaupade tootmiseks, kui seda on kapitalistlikud maad. Meie peame olema mitu korda tugevamad, et kõigekülgelt valmis olla igasugusteks katsumisteks. Meie peame saama veel tugevaks — nii majanduslikult kui sõjaliselt. Meil on ülesandeks senisest rohkem kindlustada meie maad, punaarmed, mere- ja lennukad, täiendada ja suurendada nende relvastust, tugevdada sotsialistlikku tööstust, mis punaarmed varustab kõige vajaliku. Meie oleme kohustatud kõigi jõududega arendama tööstust meie riigi tugevdamise huvides. Meie vajame senisest rohkem metalle, sütt ja naftat, meie vajame senisest rohkem lennukaid, tanke, suurtükke, kuule, vedureid, vaguneid, tööstusmasinaid ja autosid — ühe sõnaga: meie vajame senisest suuremat toodangut kõigis rahvamajanduse harudes!

Oma kodumaa kaitsevõimsuse edasise tugevdamise huvides peab N. Liidu töölisklass kandma paratamatult ohvreid. Uleliiduline ametiühingute liidu kesknõukogu on arvamisel, et meie ettevõtete ja asutuste praegune 7—8-tunniline tööpäev ei ole mitte küllaldane nende ülesannete teostamiseks, mis nõukogude maad ootamas. Kui töölised kapitalistlikes maades on sunnitud 10—12 tundi päevas töötama kodanluse heaks, siis meie nõukogude töölised võivad ja peavad rohkem töötama kui nüüd — vähemalt 8 tundi, sest nemad töötavad enese heaks, sotsialistliku riigi ja rahva hüvanguks. Käesolevas olukorras tuleb tööpäeva pikkust suurendada kõigis riiklikes, ühistegelistes ja ühiskondlikes ettevõtetes ja asutustes, tõstes teda 8 tunni peale. Tööpäeva pikkust tuleb seitsmelt tunnilt tõsta kaheksale tunnile seal, kus seni oli tarvilusel seitsmetunniline tööpäev ja seitsme tunni peale seal, kus seni tarvilusel oli kuuetunniline tööpäev, kusjuures erand tehakse neis tööstusharudes, kus töötingimused on tervisele kahjulikud. Asutustes tõstetakse tööaega kuult tunnilt kaheksale, samuti kõrgendatakse sellele tasemele nende isikute tööaeg, kes on saanud 16-aastaseks.

Ametiühingute liidu kesknõukogu on ühtlasi arvamisel, et niilised tööorganisatsioonid, mis on rajatud kuuepäevasele tööpäevale, kahandab toodangut, pealegi tekitab kuuenäevikuile ülemineku linnades lühema ja kalla tööajaga vahel, kuna kallas ka praegu veel maksev on seitsmepäevane nädal. Ka linnas tuleb riiklikes, ühistegelikes ja ühiskondlikes ettevõtetes ja asutustes üle minna seitsmepäevasele nädalale. Need abinõud on tõsiselt sammutaks Nõukogude maa rahvamajanduse ja kaitsevõimsuse edasise tugevdamise. Iga mees- ja nais-tööline teab väga hästi, et ülelignie töötund ja ülemine seitsmepäevasele nädalale annavad liastoodangut. Tööpäeva ja töönädala pikendamine annab meile senisest rohkem salad tuhandeid tonni naftat, sütt, maaki, metalle,

tuhandeid uusi tööstusmasinaid, kahureid, lennukaid, tanke ja teisi masinaid ning sadade miljoni rubla eest lalaldase tarviluse kaupa. Ka pärast seda, kui oleme tõstnud oma tööpäeva ühe tunni võrra, jääb N. Liidu tööpäev siiski kõige lühemaks maailmas. Kuid ta peab olema ka kõige viljakam. Meie ettevõtete ja asutuste töölise ja teenijate rõhuv enamus täidab ausalt ja kohusetruult oma kohuseid, täites töö seadust ja alludes tööstispiirile. Kuid nende kõrval leidub vahel 3—4 protsenti noori töölisi ja teenijaid, kes hiljuti lülitati toodangusse ja kes, kasutades asjaolu, et N. Liidus on tööpuudus kaotatud, jooksevad ühest vabrikust teise, nõrgestavad tööstispiiri, ei soovi ausalt töötada ja suhtuvad halvustavalt nende nõudmistele täitmise, mis maksma pandud seadusega ja rahva poolt heaks kiidetud. Selliste „lendajate“ kohta kälvaid karistumäärasid tuleb kõvendada. Töölise ja talupoegade sotsialistlik riik ei või kauem kannatada, et need inimesed kahjustaksid rahvamajandust. Riik peab rahvamajandust kaitsma selliste toodangu korra rikkujate vastu, sest sellega kaitses tema rahva huvisid.

Ametiühingute liidu kesknõukogu peab vajalikuks, et töölisele ja teenijale ära keelataks omavõlliline äraminek riiklikest, ühistegelikest ja ühiskondlikest ettevõtetelt ja asutustelt; samuti tuleks ära keelata omavõlline üleminek ühest ettevõttest teise või ühest asutusest teise. Kesknõukogu on arvamisel, et riiklikest, ühistegelikest ja ühiskondlikest ettevõtetelt ja asutustelt omavõlliselt lahkunud tuleb anda kohtu alla ja kohtu otsuke põhjal vangistada. Põhjuseta

tööl puudujaid tuleb karistada parandustöödega töötaja asukoha järgi, kusjuures teatava aja jooksul osa nende töötasust kinni peetakse.

Ametiühingute liidu kesknõukogu esitas N. Liidu valitsusele ja ülemnõukogu juhatusle ettepaneku tööpäeva pikendamiseks kaheksa tunni ja töönädala täitmiseks kuult päevalt seitsmepäevale, ühtlasi tegi ta ettepaneku ära keelata omavõlliselt lahkumist ettevõtetelt ja asutustelt. N. Liidu valitsus ja ülemnõukogu juhatus on need ettepanekud heaks kiitnud. Ametiühingute liidu kesknõukogu kutsus üles kogu töölise klassi ja kogu haritlaskonda — kuni viimaseini ära kasutada kõik võimalused töövilljakuks edasiseks kasvuka N. Liidus, meenutades Lenini sõnu, et töövilljakus on lõppude lõpuks kõige tähtsam ja kõige peamine abinõu uue ühiskondliku korra võiduleaitamisel. Suurendada töövilljakust, anda oma riigile suuremat toodangut, mis vajalik on majandusliku kaitsevõimsuse kasvaks — selles seisab iga töötaja peamine ülesanne, millises rahvamajanduse harus ta ka ei töötaks. Selle ülesande täitmiseks iga N. Liidu kodanik avaldab oma patriotsmi ja oma ustavust kodumaale. Ametiühingute liidu kesknõukogu on veendunud, et mees- ja nais-töölised, insenerid, tehnikud ja teenijad ja kõik ametiühingute liikmed toetavad täiel määral neid abinõusid, täites seega sotsialistliku kodumaa vastu oma kohust. Kesknõukogu usub, et kõik nad loovad tööherolismi uuel eeskujul võitluses suure sotsialistliku maa majanduse ja kaitsevõime edasise tugevdamise, kommunismi uute võitude saavutamise — võitluses Lenini ja Stalini suure asja eest.

Prantsuse peaministri raadiokõne

Sõda ei võideta ainult kullaga.

Prantsusmaa ja Inglismaa olid teinud suuri illusioone oma tõelise sõjalise jõu kohta.

ETA. Genf, 26. juunil.

(DNB.) Prantsuse peaminister marsal Petain pöördus teisipäeva õht. Prantsuse rahva poole raadiokõnega, milles ta esitas Prantsuse valitsuse põhjused relvaderahu sõlmimiseks Saksamaaga ja Itaaliaga. Petain seletas, et Prantsusmaa ja Inglismaa olid teinud endile suuri illusioone oma tõelise sõjalise jõu ja majandusliku relvastuse, nagu blokaadi jne, tõhususe kohta. Sõda ei võideta mitte ainult kulla ja toorainetega. Sõda sõl- tub vägede tegelikust koosseisust, materjalist ja nende kasutamise tingimustest. Petain meenutas Flandria lahingu ning Aisne'i ja Somme'i lahingute tulemusi. Mõne päevaga oli vaenlane läbi mürdnud meie positsioonidest ja vallutanud suure osa Prantsuse territooriumist. Põgenike vool võttis seejärele määratu ulatuse. 8 miljonit Prantsuse põgenikku lisandusid 1,5 miljonile Belgia põgenikule ja viisid segadusse meie tagala. Alates 15. juunist tuli vaenlane üle Loire'i ja sööstis ülejäänud Prantsuse osadele. Niisuguse edasitungi ees pidi lakkama relvastatud vastupanu. Valitsus nägi end olevat asetatud kahe järgneva otsuse ette: kas jääda oma kohale või minna üle mere. Valitsus on otsustanud jääda Prantsusmaale, et säilitada Prantsuse rahva ühtlust ja esindada seda vaenlase ees. Neis olukor- ris oli meie kohuseks jõuda vastuvõetava relvaderahuni au ja mõistuse nimel. Relvaderahu on sõlmitud, võitlus on lõ- penud. Sellel rahvuslikul leinapäeval jääb meie lipp siiski kõrgele. Seejärele Petain puudutas relvaderahu tingimusi, mida ta pidas valjudeks, ja jatkas: Vä- hemalt au on päästetud. Meie säilitame

vajalikud jõud, et säilitada korda emamaal ja asumades. Prantsuse valitsus jääb vabaks ja Prantsusmaad valitse- takse ainult prantslaste poolt. Sõda on emamaal kaotatud. Kas peaks seda jätkama asumades? Ma ei tahaks edasist vereva- lamist. Ma ei oleks vääriline teie eesot- sas seisima, kui ma seda oleksin teinud. Ma ei aseta oma isikut ja ka mitte oma lootust väljaspoole Prantsusmaad. Nüüd peame meie kogu oma jõu suunama tu- levikule. Uus kord algab. Teie elu saab olema karm. Ma ei peta teid valedega, mis teile juba palju halba on teinud. Olevikus arvestage endid ja tulevikus oma lapsi. Lõpuks kutsus Petain kõiki prantslasi üles koostööle uuesti ülesehi- tamiseks.

Muudatusi Lätis politsei korraldustes.

ETA. Riia, 26. juunil. (Leta.) Siseminister V. Laci on avaldanud kõigile politseijuhitidele järgmise korralduse: Selleks, et politsei astuks sõbralikse suhetesse kõigi rahvakihtidega, ma- teen korralduse luua viivitamatult kontakti rahvaga ja kohalike elanikega, et neid kaasa tõmmata politsei-abiteenistusse. Seejuures tuleb vaatamata elanike rahvusele või nende poliitil- lisele vaadetele silmas pidada ka seda, et vas- tavad isikud omaksid teatava rahvakihi usal- duse, ja et vajaduse korral nad suudaksid teot- seda vahetsõbralajana ja rahurikkumiste kor- ral abistada politseid. Politsei-abiteenistuse is- ikud võivad jääda oma senistele töökohtadele, ent politseistõst otsene osavõtmise korral nad saavad tasu. Abiteenistusse tuleb igas politsei- ringkonnas kaasa tõmmata umbes 15 isikut ja igas vallas umbes 10 isikut. Mainitud isikud kutsutakse vajaduse korral tegevusse politsei poolt Ent praegu on soovitat, et mõni aeg oleks igas politseiringkonnas üks kuni kaks abijõudu.

Kojad Lätis laiali.

ETA. Riia, 26. juunil. (Leta.) Valitsus arutab täna seaduseelnõu kodade lalalisatmise kohta.

Töölise meeleavaldus Viljandis.

Reedel korraldasid töölised Viljandis läbi linna rongkäigu ja miitingu-koosoleku „Uga- la“ ruumides, rõhutades sellega praeguse olu- korra tähtsust töölisklassile. Rongkäigust osa- võtjad liikusid punase lipuga ja loosungite all läbi linna tänavate, kandes loosungeid punastel kangastel järgmiste pealkirjadega: „Maha praegune sõjaprovokaatorite valitsus“, „Nõuame valitsuse loomist, kes ausalt täidab Nõukogude Liiduga sõlmitud pakti“, „Nõuame töötavale rahvale tööd, leiba ja vabadust“. Rongkäik peatus suuremate käitiste ees, kus töölised katkestasid töö ja ühinesid järjest paisuva meeleavaldusega Eesti ja Nõukogude Liidu vastastikuse abistamise pakti kasuks. „Ugalas“ peetud koosolekul võttis sõna Tal- linnast Ametiühingute esindaja K. Vitsut, kes kokkuvõtlikus kõnes tutvustas koosolejaid olu- korraga ja eriti rõhutas seda rahu taotlust, mida meile kindlustab Nõukogude Liidu väge- de saabumine Eestisse. Kõneleja märkis, et viimasel ajal ei ole töölisklassil olnud võima- lik oma huvisid küllaldaselt kaitsa. Nüüd aga töölised nõuavad, et koostatakse uus valitsus, kes viiks siiralt ellu abistamise pakti ja suudaks valvel olla töölise huvide eest.

Tervitus punaarmeele võeti vastu tormi- liste kiiduavaldustega ja elaguhiutega. „Ugalas“ liiguti rongkäigus läbi linna tänavate maakonna gümnaasiumi koolide parki, kus veel kord võttis sõna ametiühin- gute esindaja sms. K. Vitsut.

Rahvakoosolek Haapsalus.

23. juunil toimus Haapsalus turuplatsil suur rahva koosolek, mille avas linnapea dr. Alver, avaldades lootust, et uus valitsus meile paremat pakub kui eelmine. Poliitilise sil- mapilgust andis ülevaate sm. Piht Tallinnast. Poliitvang Maisel kirjeldas poliitvangide vabastamist ja vangla elu. Sm. Cher Haap- salust võttis sõna kohalikkude avatavate töö- lisorganisatsioonide asjus.

Pärast koosolekut rahvas astus elavasse vestlusse punaarmee, kelle esindajad kut- susid rahvast oma kinno. Koosolek kiitis heaks valitsuse deklaratsiooni.

OHUKAITSE ETTEVALMISTUSED ROOMAS.

Kõik Rooma vanad ja kunstipärased ehitused kaitstakse ilivakottidega, et nad ei hävaks võimalike õhurünnakute puhul.

nr. 73. Kolmapäeval, 26. juunil 1940. — Lk. 10.

Pikne põletas talu hooned

8 looma ja viljatagavarad hävisid tules. Väik lōi peretütre uimaseks.

Jaanipäeva, 24. juuni, pealelõunal tekkis pikse läbi kahjutuli Virumaal Mahu vallas Pada külas, kus põles maani maha Kaarel Oleville kuuluv taluhoone, milles ühise katuse all asusid karjalaut, hobusetall, sigala, ait ja kuur. Kogukahju tõuseb üle 3000 kr., kindlustatud oli vaid hoone 250 kr. eest kohalikus kindlustuskassas, vallasvara aga kindlustamata.

Jaanipäeval viibis kogu talu pere Viru-Nigulas surnuaiapühal, kodus oli va' üks taluomaniku täiskasvanud tütardest. Kella poole nelja paiku lähenes Pada külaile piksepihv rohkete kargatuste ja väljusälvatuste saatel. Üks piksenool, millega kaasas käis tugev kargatus, süttis Kaarel Olevi talu kõrvalhooned, lüües ühtlasi

uimaseks talu elutoas viibiva peretütre.

Peagi leegitses põuakuumuses ülikuiv ehitus küünlana. Tuld märkasid ka naabrid, kes ruttasid kustutustöödele, mis aga ei andnud tagajärge, kuna pikselõõgist paisati tuli kogu hoonele. Suuri vaevu jõuti tule levimine elumajale ära hoida. Põlevast hoonest ei suudetud kraami ega elusloomi välja tuua.

Tulesurma leidsid

kolm mullikat, kes olid jäetud lauta kinni, kolm siga ja kaks põrsast. Vallasvarast hävines veel aidas asunud 1600 kg. rukist, 400 kg. nisu, 1200 kg. otri, 320 kg. kaeru ja muud kraami, mille koguväärtus 1500 kr. Hoone väärtust hinnatakse samale summale, kuna mahapõlenud hooned olid vanapoolsed.

Koju jõudnud pererahvas leidis ees vaid suitsva ahervare ja lauda kivi-seinad.

Tulikahju oli talus teistkordne,

kuna 18 a. tagasi põles maha elumaja, mille asemele ehitati uus.

Tuli ähvardas Lavassaare turbatööstust.

Jaanipäeval tekkis tuli Lavassaare turbatööstuse läheduses, kus tuld võttis raba. Tuli oli kandunud sinna Koonga vallast Laisma rabast.

Kuna kohalik tuletõrje ja elanikkond tulele omal jõul ei suutnud piiri panna, palus Lavassaare turbatööstuse juhataja abi Pärnust ja Sindist, kuna tuli ähvardas otseselt turbatööstuse hooned. Johannes Kadarikule kuulunud ühekordne puust elumaja turbatööstuse maaalal võttiski tuld ja põles maani maha. Pärnu ja Sindi tuletõrje meeskondade õnnestus tuld suures osas kustutada ja turbatööstuse hooned hävimisest päästa.

Pikne surmas Tartumaal hobuse.

24. juunil kella ¼4 ajal pärast lõunat löi pikne Tartumaal Puhja vallas Kaimi külas asuva Aug. Pehkale kuuluva Jaska talu talli ning sellega ühea asuva kuuri põlema. Kuur oli puust ja põles maani maha, kuna talli savist seinad jäid üles. Ühtlasi surmas pikne hobuse. Omanik hindab kahju 1700 kr. peale. Hobuse ja sisepõlenud vallasvara olid kinnitamatad.

Põles talu alt.

Teisipäeval kella 1 ja 2 vahel süttis põlema Särevere vallas Tännasilma külas Jüri Viilupile kuuluv Jõe talu ait. Hoone hävis tules täielikult, misjuures sisse põles ka kõik aidas olev vallasvara. Omaniku kahju tõuseb 500 kroonile. Hoone oli kindlustatud 700 krooni eest Särevere valla kindlustuskassas. Esialgsel juurdruusel selgus, et tegemist oli süütamisega.

Väik süütas talu kõrvalhoone.

Esmaspäeva õhtul üle kaevanduste rajooni käinud tugev piksehoog tegi kahju Maidla vallas Aldu külas elutsevale talupidajale J. Laanemaale, kus pikne põlema süütas taluelamu lähedal asuva puust kõrvalhoone. Kiiresti kohalejõudnud valla tuletõrje suutis leekidele piiri panna ja ära hoida hoone hävimise.

Loomaohvritega tuleõnnetus Virumaal.

Virumaal Pada vallas süttis Kaarel Olevi talu karjalaut ja ait, mis maani maha põlesid. Sisse jäid ka 5 siga ja 3 vasikat, peale selle mitmesugust talu inventari. Kogukahju hindab omanik umbes 2500 kroonile. Hooned olid kindlustatud valla vastastikusel tulekindlustuse sellis 500 krooni eest. Vallasvara oli kindlustamata.

Kuna tuli kuivades puuhoonetes kiiresti levis, siis ei suutnud ka kohalerutanud tuletõrje põlevaid hooned päästa.

Rahehoog koos tormiga läks üle Põhja-Valgamaa.

Jaanipäeval õhtupoolikul äks üle Põhja poolse Valgamaa tugev äikesehiimanuog

2000-kr. tulikahju Hiiumaal.

Neljapäeval pärast lõunat süttis Hiiumaal Pühalepa vallas Palu külas Kuusiku talu elamu, mis põles lühikese aja jooksul maani maha. Tulle jäi mahaomaniku Elisabeth Maaseli ja üürniku Voldemar Männiku kogu vallasvara. Tuld oli kustutamas Pühalepa valla vabatahtlik tuletõrje. Majaomanik hindab kahju 2000 kroonile. Hoone oli tule vastu kindlustatud 600 krooni eest. Tuli sai alguse E. Männiku käest tulega ettevaatamatult ümber käies.

Vasknarvas põles talunike mets.

Suurem metsapõlemine puhkes neljapäeva pärastlõunal Vasknarva vallas, Jõhvi ja Vasknarva vahelise maantee ääres, kus süttis põlema Permisküla talupidajate Boris Vassiljev ja Ivan Krõlovi mets. Tuli käis üle ligemale 14 hektari suurusest maaalast kusjuures talunike metsa sai rikutud 900 kr. väärtuses. Ümbruskonna külaelanikest organiseeritud kustutussalkade kaasabil suudeti tulele õhtuks panna piir.

Väik löi Tartus raadioaparaati.

23. juunil löi Tartus, Tähe tän. 95 väik raadioantenni ning purustas aparaadi. Ühtlasi purustas samas väik ka ühe vaasi.

Salaja hoitud revolver haavas meest kõhust.

Läänemaal, Taebila raudteejaama lähedal maanteel lebi raske kuulihavava kõhus Oru vallas, Kopu külas asuvas Mäe talus elutsev Kaarel Kaseväli, 50 aastat vana. Ta toimetati Haapsalu, Lääne maahäiglasse, kva kuul kõhust opereeriti välja. Vigastus tunnistati elukardetavaks.

Naru juurdruusel selgus, oli K. Kaseväll liikunud koos vennaga raudtee ääres kusjuures mõlemad olid viinastanud olekus. Kuna Kaarel Kaseväll oli kaasas salaja hoitud revolver, misugust ta ei viinud ka ametivõimude vastava korralduse peale ära, siis hakkas ta tüstama tee ääres lendlevaid varesed. Joonnud mehe käes läks relv aga lahti ja kuuri tungis kõhtu. Vendi, kes samuti oli jooritud, ei osanud midagi peale hakata. C. e. moodus sündmusnagast N. Liidu sõjaväelaste auto. Nende poolt toimetati vigasaanu haiglasse, kus anti abi

Valgamaa vajab talveks rohkesti küttematerjali.

Valga maavalitsus on kogunud andmeid küttematerjali vajaduse kohta eeloleval aastal Valgamaa valdades. Nagu selgub, vajavad Valgamaa asutised ja tööstusettevõttes 120.000 ruumimeetrit küttepuid, misjuures tagavaras on umbes pool sellest, s. o. 60.000 ruumimeetrit. Samuti vajatakse tagavaraks umbes 80.000 ruumimeetrit hagu, kusjuures tagavarad ulatuvad 30.000 ruumimeetritele. Kändusid vajatakse 5000 ruumimeetrit. Kändude tagavara on juba olemas.

Sokujaht algab.

Jahikalendri kohaselt algab igaaastane sokujaht nii riigi- kui eramaadel 1. juulist. Praegu käivad jahimeeste ringides elavad ettevalmistused jahiks, võetakse lubasid jne. Tänavune sokujaht aga töötab olla palju saagivaseks kui seda oli varemalt, sest möödunud talvel hukkus tugeva pakase tõttu väga palju kitsi ja sokke.

Elvas melonid ja arbuusid valminud.

Päikeserohke kevad on võimaldanud varakult valmida lõunamaise päritoluga puuviljad. Nii on praegu Elvas Nigoli aianduses valminud arvukalt meloneid ning valmimas on ka arbuusid. Neid kasvatab Nigol juba mitu aastat hea eduga. Melonite ja arbuuside heast kasvuhooost annab seegi tunnistust, et nende hulgas leidub praegu ligi 3-kilolisi mürakaid.

Melonid, mis müügile lastud, maksavad praegu 1.50 kr. kilo. Nigoli juures on õitsemise lõpetanud ka viinamarjad. Neid oli Nigoli kevadel koos istikutega tuhande ümber. Saaki annab nendest tänavu ligi sadakond.

Hooaja viimane räime-õnnistus Pärnu lahes.

Püügi lõpujärgus langesid kalahinnad.

Kevadest saadik kestnud räimepüügihooaeg Pärnu lahes hakkab lõpule jõudma. Nagu kalurite ringkonnast kuulduh, võib räimepüük jätkuda veel kõige enam nädalapäevad. Merevesi on muutunud sedavõrd soojaks, et räimed hakkavad lahe madalamatest kohtadest taganema sügavemale. Ka püünistele mõjub soe vesi halvasti, kuna see määndab need läbi. Räimise on jäänud kõhnaks, kandes isegi teist nime — rukkiõitse räim.

Hooaja lõpupealne intensiivne püük jätkus ka möödunud pühade ajal. Räimi saadi pühade ajal ootamatult rikkalikult. Selle tagajärjel langesid ka kauemat aega kõrgel püsinud hinnad. Räimi müüdi 70 sendiga dekaliter. Teisipäeval jätkus hea saak, kuigi mitte enam nii rikkalikult kui eelmistel päevadel. Sellest olenevalt tõusid pisut ka hinnad, ulatudes kr. 0.90 kuni kr. 1.— dekaliter

Olenevalt odavatest hindadest on osetud viimastel päevil räimi soolavate asutuste ja et-

tevõtete poolt suuremad partiid. Kõige enam ostis räimi Pärnu vangimaja, kellel on oma räimesoolamise ettevõtte ja kes soolab kogu riigi vangimajadele vajalikud räimed

Teiste kalade saak on praegu lahes vähene.

Võrumaal sadas kosutavat vihma.

Viimastel päevadel sadas kogu Võrumaal äikeset ja hoovihma. Sellest tingituna muutusid kolletama lõõnud põllud märksa paremaks ja põllusaagi lootused paranevad. Kohati sadas ka rahet, mis löi mitmel pool osaliselt rukki maha.

VALGAS TOITIS LINNAVALITSUS 250 LAST.

Valga linnavalitsuses on valminud aruanne laste toitlustamise kohta möödunud talvel. Sotsiaalministeerium andis laste toitlustamiseks 45 000 kr., misjuures toitu anti lastele 15. novembrist kuni 31. maini. Toidul oli iga päev 250 last.

Kärdla tööliste tervitustelegramm uuele valitsusele.

Laupäeva. 22. juuni õhtupoolikul, olid koos Kärdla tekstiiltööliste kutseühingu juhatus ja Kärdla kalevivabriku töölisnõukogu ühisel koosolekul, et arutada olukorda. Kuusolek otsustas üksmeelselt saata uuele Vabariigi Valitsusele vastuvõetud resolutsiooni kohaselt järgmise telegrammi:

„Kärdla tekstiiltööliste nimel tervitame ja õnnitleme südamest uut Vabariigi Valitsust ning

soovime edu õiguslikuks valitsemiseks, milles leiaks N. Liidu abistamispaht ausat täitmist ning töörahva elujärg tõhusat parandamist.“

Ellamaa töölisnõukogu oli koos.

Sama päeva pealelõunal oli koos Ellamaa turbatööstuse töölisnõukogu. Kuusolek otsustas jääda äraootavale seisukohale, kuna töölisnõukogu on veendunud uue Vabariigi Valitsuse erilises hooles tööliskonna huvide kaitsmisel.

Lääne praostkond möödunud aastal.

E. E. L. K. Lääne praostkonna tegevuse kohta möödunud aastal on valminud aruanne, millest selgub, et üldine liikmete arv kogudustes näitab langust. Möödunud tegevusaastal oli praostkonnas 40 137 liiget, eelmisel aastal 40 449. Lauale võeti möödunud aastal 16 042, eelmisel 17 418. Eriti suur protsent oli laualkäijaid Mõhli koguduses. Ristiti 658, eelmisel aastal 604 ja maeti 739, eelmisel aastal 674. Leeritati 541 noort, eelmisel aastal 569. Eriti suurt tõusu võib märgata abiellumistes. Aasta jooksul sõlmiti abielusid 324, eelmisel aastal vaid 285. Liiknemakse on maksnud 16 335 praostkonna liiget, eelmisel aastal 17 331. Tunduvat tõusu võib märgata armastusannetes kogudusliikmete poolt, tõustes eelmise aasta 32 sendilt 38 sendile isiku kohta.

Aruanne märgib veel tähtsate sündmustena Haapsalu lossikiriku uuesti ülesehitamise 50. a. mälestusjumalateenistust. Kirbla kiriku uuesti pühitsemist pärast remonti 17. septembril ja Kullamaal 13. augustil. Märjamaal 13. mail kõster A. Ojassoni 60 a. sünnipäeva ja 36 a. ametis oleku aega. Ridasal põles 13. septembril Nihka külas koguduse abikirik, mis paar aastat tagasi irvinglaste ususeltsi poolt kogudusele kingiti. Vigalas oli 20. august ruumaks peopäevaks, kus kogudus tähistas oma 600 aastast juubelit, samas toimus veel praostkonna vaimulik laulupäev.

Sügisel lahkusid õpetajad Haapsalu, Piirsalu ja Varbla kogudustelt, ümber asudes Saksamaale. Käesoleval aastal on Haapsalus ja Varblas juba valinised läbi viidud ning uued õpetajad ametisse kinnitatud. Kirbla koguduse õpetaja koht on seni veel täitmata, kuna senine õpetaja määrati esialgu Halliste koguduse õpetaja kohusetäitjaks, kuid hiljem lahkus omal soovil, minnes Alutaguse praostkonda.

Vormsi vallavanem J. Landman suri.

Laupäeval, 22. juunil, suri Vormsi vallavanem Johan Landman. Joh. Landman oli pikemat aega Lääne maahaiglas ravimisel, kus ta juba tervenes ja pidi laupäeval koju mine-ma. Juba valmis haiglast lahkumiseks, tabas teda surmatoonud südamerabandus. Joh. Landman oli tuntud omavalitsustegelane Vormsis, kus ta oli juba 1937. aastast peale vallavanem, olles enne seda vallavanema abiks.

Pühalepas põles talu maha.

Möödunud pühapäeval süttis Hiiumaal Pühalepa vallas Palu külas Kuusiku talu elumaia ja põles maani maha lühikese aja jooksul. Tul-le jäi majaomaniku Eliisabeth Maaseli ja tütrniku Voldemar Männiku kogu vallasva-ra. Tuld oli kustutamata Pühalepa valla vaba-tahtlik tuletõrje. Majaomanik Eliisabet Maasel hindab oma kahju 2000 kroonile. Hoone oli tule vastu kindlustatud ainult 600 krooni eest. Tuli sai alguse E. Männiku käest, kes tulega ettevaatamatult ümber käis.

Tänuavaldus.

Avaldan südamlukku tänu kõigile, kes minu armsa abikaasa muldasängitamisest osa võtsid ja tema kalmuküngast lilledele ning pärgadega ehitsid, eriti nais- ja meestuletõrjele, kriminaal-politseiametkonnale ja kõigile tema sõpradele ning tuttavatele.

A. Pealbre.

Loata relv tekitas kõhu-vigastuse.

Taebla raudteejaama ligidalt maanteelt leiti raske kuulihavaga kõhus Oru vallas Kopli kü-las Mäe talus elutsev Kaarel Kaseväll, 30 a. v.

Nagu juurdlusel selgus, oli Kaarel Kaseväll omanud juba ammu revolvril, mida ta loata oma juures hoidis ja mille ta jättis vastavale määrusele vaatamata võimudele üle andmata. Kaseväll oli koos vennaga tee ääres öösel vii-nastunud olekus püüdnud varesel revolvriga tabada, kusjuures joobnud mehe käes revolver kogemata lahti läks, tabades teda kõhtu. Vend, kes samuti oli viinastunud, ei osanud midagi raskesti haavatud vennaga peale hakata. On-neks möödus N. Liidu sõjaväeauto, kes meele-märkusetu K. Kasevälja peale võttis ja toime-las Haapsallu Lääne maahaiglas, kus kohe operatsioon ette võeti ja kuul mehe kõhust ee-maldati. K. Kasevälja vigastus on elukardetav.

Vormsis põles mets.

Jaanipäeva hommikul süttis põlema Vormsi vallas Saksby külas mets. Kuna palava ja kül-va ilma tõttu oli karta tule paiskumist suureks, siis asusid tuld kustutama paele Vormsi tule-tõrje veel Nõukagude Liidu sõjaväelased ja kohalikud elanikud. Neljatunnise pingutava tööga saadi tulele piir panna, mille tõttu hävis ainult umhes hektaari ümber metsa.

Kaklusel löödi nina sisse.

Jaanipäeval tekkis Asuküla vallas Mägarl külas Laidna talu õuel viinastunud meeste va-hel kaklus, kus Asuküla valla elanikule Julius Milderile löödi nivarv raske hoop näkku, et ninakoobas sai raskeid vigastusi. Lööjaks oli sama valla elanik August Noksman.

Haapsalu turg.

Värske sealih 110—125 s. kg, värske sea-nekk 125 s. kg, värske loomaliha 60—100 s. kg, vasikaliha 60—65 s. kg, lambaliha 90—95 s. kg, sulatamata searasv 130 s. kg, loomarasv 90 s. kg, rukkileib 19—20 s. kg, peenleib 30—38 s. kg, seip 28—30 s. kg, sai 40—50 s. kg, lauavõi 218—220 s. kg, taluvõi 155—160 s. kg, piim 10—12 s. ltr., vahukoer 100 s. ltr., hapukoer 100 s. kg, vananunud 11—14 s. paar, ahvenad 30—35 s. kg, haugid 50—60 s. kg, räimed 20 s. kg, tursad 15 s. kg, rukkijahu 17—18 s. kg, nisu-jahu 25—28 s. kg, kartulid 180—200 vakk, por-gandid 15 s. kimp, peedid 5 s. tükk, sibulad 1—3 s. tükk, eluskanad 110—140 s. tükk, tape-tud kanad 160—180 s. tükk, kasepuud 6—8 kr. koorem, haod 18—20 s. kuhu.

Rukis õitseb.

Möödunud nädalal hakkas juba rukis Lää-nemaa põldudel tolmema, olles seega õitsemis-järgus haripunktili jõudnud. Tänavune oleaeg näib olevat kõigiti soodus, minnes vastu rikka-likule lõikusele. Rukis on Läänemaal üle kesk-mise, eriti kruusamullastel maadel, kuna savi-maadel on märgata kevadiste öökülmade mõju.

Leitud asju.

Haapsalu leiubüroosse on toodud järgmisi leitud asjad: täiesti uus naisterahva käeuur (leitud Haapsalust, Karja tänavalt), terasest veolindi lülilik ja meesterahva jalgratas (leitud Haapsalu-Tallinna maanteelt 12 km kaugusel Haapsalust).

Haapsalu töölisühing asutatakse uuesti.

Rahvakoosolekul kõnelesid A. Piht, L. Maisel ja O. Cher.

Haapsalu turuplatsil peeti 23. juunil rahva-koosolek. Vaatamata sellele, et koosolekust ei saadud selle kiire organiseerimise tõttu muul viisil ette teatada, kui ainult ringhäälingu kau-du, oli osavõtt koosolekust rohke.

Koosoleku avas linnaape dr. H. Alver. Selle järgi kõneles Artur Piht teemal „Täna-päeva poliitiline moment“. Kõneleja andis tõ-husa ülevaate 21. juuni sündmustest Tallinnas ja selgitas praegust olukorda ning tööliskonna ja rahva ülesandeid. Endine poliitiline vang Leho Maisel kõneles elust vanglas ja sellest, kuidas sündis poliitiliste vangide vabastamine. Viimasena kõneles Haapsalu tööliskonna esiin-daia Oskar Cher, kes oma lühidas kõnes

mainis, et valitsus pole suuteline reforme läbi viima, kui tal pole selleks töötavate rahvahul-kade toetust ja sellepärast on vajalik töötava rahva organiseerimine. Veel mainis kõneleja, et Haapsalus 8 aastat tagasi suletud tööliste ühing tuleb lähemal ajal uuesti asutamisele ning samuti ka tööliskodu. Kõneleja ettepane-kul võttis rahvakoosolek vastu järgmise reso-lutsiooni: „Haapsalu elanikkonna koosolek 23. juunil s. a. avaldab Eesti Vabariigi Valitsusele südamluku tervituse, kiidab heaks Valitsuse deklaratsiooni ja toetab seda kõige jõuga.“

Kõik kõnelejad said arvurohkelt kuulajas-konnalt elavaid kiiduavaldusi. Lõpul lauldi hünni.

Kuressaarlane päästeti uppumissurmast.

Uppumisohtu sattus Kuressaare lähedal Tori lahel kuressaarlane J. Maripuu, kes on ametilt kellasepatööline ja vigane. Maripuu oli läinud merele süstaga sõitma, misjuures süst ümber läks ja mees vette kukkus. Kuna J. Maripuu oma tervisliku seisukorra tõttu ujuda ei saanud, ähvardas teda uppumissurm. Õnneks nägi sündmust paadisadama juures viibiv 16-aastane skaut Heino Kivi, kes kohe võttis sadamast paadi ja hädasolijale appi ruttas. Tal õnnestuski meest paati tõmmata ja kaldale toimetada.

Vaene maksab samapalju kui rikas.

Kõrged isikumaksumäärad mõnes Pärnumaa vallas.

Praegu on annud rohkesti tööd Pärnumaa vallavalikogudele isikumaksust vabastamise palvete läbivaatamine. Neid on käesoleval aastal esitatud vallavalikogudele rohkesti. Mõnes vallas on isikumaks õige kõrge ja seda hullem on veel see asiolu, et „pearahha“ maksjad pole ära jaotatud või liigitatud kül-lalki maksumaksja jõu kohaselt.

Toome näiteks Vändra valla, kus üldse

pole maksumaksjaid liigitatud, vaid igaüks, olgu ta rikkast või vaesemast kihist, maksab vallale 14 krooni isikumaksu. Sarnane olu-kord jätab iga tööinimese südamesse kibeduse tunde.

Põltsamaa suursild ümber-ehitusel.

Juba mõnda aega käib Põltsamaal Suur-silla ümberehitus ja liiklemine juhiiti ringi, kusjuures mootorsõidukeile anti liiklemiseks Torniveski sild. Kuna aga see sild asub lin-na teisel äärel, siis hakkasid automehed, ka-sutades madalat veeseisu jões, sõitma käres-tiku kohalt läbi jõe.

Suursilla kaared on juba täidetud ja kin-ni tambitud ning ligemal ajal avatakse jala-ülekäik. Sillatõusude tegemine areneb aegla-semalt. Sõidutee muldkeha on siiski juba valmis ja katte ladumisega jõutud postkon-tori nurga juures kurvini.

Hüppas teiselt korralt alla.

24. juunil kell 9 õhtul hüppas Tartu Üli-kooli närvi- ja vaimuhaiguste kliinikus teise korra aknast alla haige Eliise Annus, 30 a. vana, ning sai silmapilkselt surma.

Ostetakse kõrgema hinnaga kohemaksetava raha eest igasugusel arvul raudteejaamades ja maantee ääres

saare- ja lepapakke

Kasvavaid lehtpuu metsalanke ja küttepuid.

Ligemaid teateid saab Tartus, Koidu tän. 4—2, telef. 39—10.

HAAPSALU LAAT

peetakse 1. juulil.

Haapsalu Linnavalitsus.

KUULUTAMINE „LÄÄNE ELUS“

ON PARIM REKLAAM ÄRILE

Tüdrukut

kes kõiki talutööd tunneb, kohe

tarvis tallu,

endise tüdruku abiellumise tõttu. Palk kokkuleppel. Os-tan pruugitud heinaniiduma-sina V. Vood'i suure hammas-ratta osa nr. 2147 ehk 2827, võib ka terve masin olla. Teat. Turvalepa postitallu, Taeb-la ag. Telef. 113-11.

Laste kummipallid

kõigis suurusis (kuni 8 tolli) saadaval

mänguasjadeäris

Tallinn, Harju 24.
Edasimüüjalle hinnaalandus.

Ehituskrunt

müüa Haapsalus. Teateid saab Kopli tän. 11 iga päev kella 4—5 pl.

Iga Eesti põllupidaja tellib otsekohe rahvusliku

„LÄÄNE ELU“

Poolaasta vahetuse tellimised lõpevad 1. juuliks. Igaüks hoolitsegu varakult, et tellimistel vahet ei tuleks. Suvine kibe tööaeg ei tohi praegusel sündmusrikkal ajal põhjustada ühelgi lehe tellimise katkestamist.

„Lääne Elu“ on ja jääb põllupidajate tõeliseks häälekandjaks.

Põllumehe ostujõud kahaneb järjest. Põld ei tööta ka tänavu rikkalikku saaki. Raha on igaühel vähe. Selle-pärast tellige ainult odav ja sisukas „LÄÄNE ELU“ ja soovitage igale tõsisele Eesti põllumehele tellida „LÄÄNE ELU“ 1. juulist aasta lõpuni.

TELLIGE VIIVITAMATA „LÄÄNE ELU“